

PROGRAM RADA ŽUPANA ZA MANDATNO RAZDOBLJE: OD 2013. DO 2017.**1. IZJAVA O ODGOVORNOSTI ŽUPANA**

Ja, župan Istarske županije Valter Flego, ovom izjavom pod punom odgovornošću potvrđujem da je Program rada župana Istarske županije zasnovan na važećim zakonskim propisima i zahtjevima Skupštine Istarske županije. Izražavam spremnost za provođenje programa rada za mandatno razdoblje '13-'17, a sve u svrhu postizanja rasta gospodarstva, održavanja i izgradnje infrastrukture, zaštite okoliša, očuvanja kulturnih i regionalnih vrijednosti, unaprjeđenja obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog standarda u interesu i na dobrobit građana Istarske županije.

Župan:
Valter Flego

- *potvrđuje da je program zasnovan na važećim zakonskim propisima i zahtjevima Skupštine Istarske županije*
- *izražava spremnost da realizira program*

2. PRIKAZ AKTUALNOG STANJA	
POVOLJNE MOGUĆNOSTI	PROBLEMI
Dobar zemljopisni položaj i kvalitetna prometna povezanost između Europe i Mediterana, višesektorska struktura gospodarstva, očuvan okoliš, obilje prirodnih i kulturnih bogatstava, stabilnost i kontinuitet u upravljanju, kao i suradnja s mnogim regijama u inozemstvu, čine Istru primamljivom destinacijom za strana ulaganja. Istarska županija vodi aktivnu gospodarsku politiku s ciljem bržeg razvoja gospodarstva pokretanjem novog investicijskog ciklusa, očuvanja postojećih radnih mjesta i povećanja zaposlenosti.	Opadanje konkurentnosti hrvatskog i regionalnog gospodarstva u odnosu na rastuću konkurentnost subjekata iz zemalja EU, povećanje gospodarskih neprilika u zemlji i okruženju, nekonzistentna porezna politika, nespremnost gospodarskih subjekata za korištenje sredstva iz fondova EU, nepovoljna financijska situacija na tržištu kapitala, nedovoljna suradnja s državnim tijelima na predlaganju izmjena i dopuna postojećih propisa i donošenja novih, relativno dugotrajne administrativne procedure ishodovanja potrebnih dokumenata za početak i obavljanje poslovanja, nedostatak relevantnih statističkih podataka za praćenje trendova u gospodarstvu na županijskim razinama, nerazmjer između obrazovnih programa i potreba za kadrovima u istarskom gospodarstvu.
Istarska županija zajedno s jedinicama lokalne i regionalne samouprave aktivno sudjeluje u poticanju lokalnog i regionalnog razvoja, koordinirana lokalni razvoj i promiče investicije, izvoz i inovacije. Od izravnih stranih ulaganja, Istarska županija stavlja naglasak na privlačenje greenfield ulaganja i „investor targeting-u“.	Nedovoljna efikasnost državnih tijela i nedostatna financijska sredstva regionalne samouprave za kapitalne projekte usporavaju gospodarski rast. Kontinuirano smanjivanje decentraliziranih sredstava za zdravstvo, socijalu i obrazovanje od strane države smanjuje fiskalni kapacitet županije.
Komparativne prednosti koje Istarska županija ima u klimatskom i zemljišnom pogledu, poglavito svojim zemljopisnim položajem u odnosu na okruženje, kao i visok stupanj razvijenosti turizma, pružaju Istarskoj županiji kvalitetne pretpostavke za ubrzani razvoj poljoprivrede i njezinih pratećih djelatnosti. Stvoreni su preduvjeti za ubrzani razvoj zadružnog sektora u poljoprivredi i ribarstvu, valorizaciju i zaštitu autohtonih proizvoda, razvoj ekološke poljoprivrede, stvaranje marke proizvoda, te razvoj dopunskih djelatnosti na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Očuvanje okoliša i zbrinjavanje poljoprivrednog otpada te proizvodnja alternativnih izvora energije dodatna je šansa za razvoj ruralnog prostora.	Najavljeni teritorijalni preustroj Hrvatske predviđa uvođenje planskih područja. Gubitak statusa brdsko-planinskog područja kao i područja od posebne državne skrbi. Država nije zakonski pripremljena za sufinanciranje projekata lokalne i regionalne samouprave koji bi se kandidirali prema strukturnim i kohezijskim fondovima EU.
Veliku priliku za napredak vidimo u razvoju tehnološke infrastrukture i razvojnom povezivanju poduzetnika u klastere, nastavku procesa plinifikacije Istarske županije, valorizaciji neiskorištene vojne infrastrukture i njezino stavljanje u funkciju razvoja.	Zbog neprovođenja načela decentralizacije lokalni i regionalni (područni) proračuni neće biti u mogućnosti participirati u projektima koje sufinancira EU zbog nedostatka sredstava.

Kontinuiranim ulaganjem u obrazovni sustav težimo stvoriti što kvalitetnije uvjete rada naših odgojno-obrazovnih ustanova sa ciljem rada u jednoj smjeni, što je osnovni preduvjet za dodatne izvannastavne aktivnosti.	Sustav zdravstvene i socijalne skrbi u velikoj su mjeri ovisni o politikama i odlukama Vlade Republike Hrvatske i državnih tijela. U posljednje vrijeme ukazuje se problem nedostatka liječnika i drugog zdravstvenog osoblja i stručnjaka u socijalnoj skrbi, te njihovo nezadovoljstvo statusom, kao i nemotiviranost za neke djelatnosti
U administrativnom smislu najznačajnije povoljne mogućnosti su detaljno definiran rad i postupanje svakog službenika upravnih odjela, visoka razina radne discipline, stručnost, kreativnost i odgovornost u radu, visoki stupanj dodatne educiranosti, iskustvo u kandidiranju i implementaciji projekata financiranih iz programa EU i drugih međunarodnih izvora, certificiran sustav upravljanja kvalitetom u samoupravnim djelokruzima prema međunarodnim standardima ISO 9001:2008, informatička opremljenost, veliko iskustvo djelatnika na temelju dosadašnjih uspješnih rezultata, rad utemeljen na strateškim dokumentima (Županijska razvojna strategija), te potpora aktivnostima od strane izvršnog i predstavničkog tijela županije.	Nedovoljno izgrađeno poljoprivredno zakonodavstvo usporava razvoj poljoprivrede. Velik broj neobrađenog poljoprivrednog zemljišta bez obzira je li zemljište u državnom ili privatnom vlasništvu, kao usitnjenost poljoprivrednih parcela i poljoprivrednog posjeda, poskupljuje poljoprivrednu proizvodnju
	Jako velik broj predmeta legalizacije kao i velike promjene u pravnoj regulativi vezanoj za prostorno uređenje i gradnju u uvjetima „zatrpanosti“ legalizacijama dodatno administrativno opterećuju županiju.
	Također, jedan od problema je djelovanje upravnih odjela na više različitih lokacije, što uvelike otežava ali i poskupljuje izvršavanje svakodnevnih radnih obveza i zadataka. Sjednice Skupštine i klubovi vijećnika održavaju se u iznajmljenim prostorima, koji nisu adekvatni potrebama. Zbog unajmljenih prostora ne može se adekvatno riješiti informatizacija Skupštine i limitirane su mogućnosti rada skupštine dvojezično.
• <i>opisati aktualnu situaciju, okružje (političko, gospodarsko, socijalno) u danom trenutku, te identificirati povoljne mogućnosti i probleme koji se očekuju, a koji se moraju uzeti u obzir ili koji određuju smjernice programa</i> • <i>trebalo bi opisati kako će se župan suočavati s identificiranim problemima i kako će postojeće mogućnosti koristiti kao prednosti</i> • <i>služi osiguravanju kontinuiteta u radu</i>	

3. MISIJA RADA IZVRŠNOG TIJELA

Istarska županija je otvorena i gospodarski konkurentna regija, prepoznatljive kulturne baštine i regionalnog identiteta, visokog obrazovnog, zdravstvenog i socijalnog standarda, koja se zalaže za ujednačen i održiv razvoj te zaštitu okoliša. Poštujući prava nacionalnih zajednica, po uzoru na razvijene demokracije, Istarska županija njeguje, potiče i promovira dvojezičnost i multikulturalnost te vrednuje zaštitu autohtonih, etničkih i kulturnih osobitosti svojih stanovnika.

Cilj mog djelovanja je županijska uprava s visokom razinom pouzdanosti, otvorenosti i transparentnosti, usmjerenost na korisnika (građanina) i efikasnost u radu. Financijski cilj u ovom mandatu je smanjiti relativni udio potrošnje županijske uprave u županijskom proračunu, uz imperativ očuvanja financijske stabilnosti proračuna. Uštede u proračunu neće utjecati na dostupnost, kvalitetu i razinu usluga koje pruža županijska uprava.

Posebnu pažnju posvetit ćemo pripremi i provođenju aktivnosti vezanih uz izradu prijedloga za veću decentralizaciju (regionalizaciju), jačanje samostalnosti i odgovornosti lokalne samouprave, uključujući i pripremu prijedloga izmjena zakona i propisa u vezi s tim, te provođenje aktivnosti vezanih za izradu prijedloga koji imaju za cilj pojednostavljenje propisa radi smanjivanja administrativnih i drugih prepreka u razvoju lokalne samouprave i poticanju poduzetništva i regionalnog razvitka.

Snažno ćemo raditi na informatizaciji i umrežavanju županijske uprave u Istri, kako bi građanima osigurali dostupnost usluga i informacija, te povećali efikasnost i transparentnost rada županijske uprave. Cilj je omogućiti građanima da svu potrebnu dokumentaciju mogu zatražiti i dobiti elektroničkim putem, bez potrebe za obilaskom različitih zgrada i ureda te čekanja u redovima.

Opći cilj pri obavljanju poslova i zadaća županijske uprave povezuje se s politikama zadovoljavanja potreba sredine u kojoj živimo. Sedam su strateških ciljeva kojima se Istarska županija vodi, a to su gospodarski rast i razvoj, razvoj infrastrukture i zaštita okoliša, ulaganje u obrazovanje i znanost, kontinuirano unaprjeđivanje zdravstvenog i socijalnog standarda uz uvažavanje socijalnih potreba, europska unija, strukturni i kohezijski fondovi te regionalna i međunarodna suradnja, razvoj civilnog i društva ravnopravnosti, te prepoznatljivost istarske kulture uz očuvanje istarskog identiteta.

- *odgovor na pitanje ŠTO župan namjerava ostvariti u mandatnom periodu*
- *dio je ukupne politike i u funkciji ostvarivanja strateških ciljeva*
- *fokusira se na budući razvoj Istarske županije*

4. VIZIJA RADA IZVRŠNOG TIJELA

Moderna županijska uprava koja pruža brze i pouzdane javne usluge stvara preduvjete za razvoj gospodarstva, a ujedno predstavlja i pretpostavku boljeg standarda svih građana. Županiju vidim kao operativnu instanca koja je inicijator i glavni koordinator projekata u Istri, i koja će, u suradnji s gradovima, općinama i privatnim sektorom, osmišljavati projekte uz jasan plan realizacije. Osim toga, županija je partner privatnom sektoru, te organizacijama civilnog društva u realizaciji projekata.

Županija će okupiti sve ključne subjekte u Istri - ustanove, institucije, privatni sektor, gospodarstvo - kako bi krenuli zajednički razvijati Istru! Rad u Županiji, osim kroz klasične odjele, organizirat ću po projektnom principu stručnih timova - za zdravstvo, školstvo, poljoprivredu, gospodarstvo, kulturu, infrastrukturu, međunarodnu suradnju itd. - s jasno definiranim ciljevima, ulogama, zadacima i ovlastima.

Upravljanje ću temeljit na 4 načela: načelu vladavine prava (pravna sigurnost i predvidivost upravnih odluka i akcija, zakonitost), načelu otvorenosti i transparentnosti, načelu odgovornosti te načelu efikasnosti trošenja javnih sredstava i efektivnosti postizanja ciljeva resornih javnih politika.

Temeljno je opredjeljenje Istarske županije voditi javne poslove na dobrobit građana županije uz čuvanje i vrednovanje izvornih regionalnih osobitosti područja na kojem djeluje. Nastojat ćemo osigurati jednaku razinu i kvalitetu javnih usluga građanima u svim gradovima i općinama u Istri. Prema načelima partnerstva i otvorenosti, Istarska je županija na usluzi građanima u zadovoljavanju njihovih potreba, te im u izravnim kontaktima pruža pomoć u traženju učinkovitih rješenja za svakodnevne probleme ili neizravno putem pravnih osoba, ustanova, institucija, udruga građana, gospodarskih subjekata kao i općina i gradova na području Istarske županije.

U skladu sa svojim samoupravnim djelokrugom Županija svojim stanovnicima osigurava ostvarenje njihovih potreba iz područja obrazovanja, zdravstva, prostornog i urbanističkog planiranja, gospodarskog razvoja, prometa i prometne infrastrukture, planiranja i razvoja mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

Svjesna da se kvalitetan održivi razvoj zasniva na kvaliteti ljudskih resursa Istarska županija posebnu pozornost posvećuje profesionalnom razvoju i stručnom osposobljavanju zaposlenih, a sve u cilju podizanja kvalitete javne uprave, efikasnog upravljanja troškovima i optimalnog planiranja. Istarska županija kontinuirano unapređuje radne procese i kvalitetu usluga primjenom novih tehnologija, unapređivanja IT infrastrukture i primjeni integriranih IT rješenja.

U svakodnevnom radu i postupanju, Istarska županija otvorena je prema inicijativama građana te pravnih osoba i institucija. Politikom kvalitete Županija želi poboljšati ukupnu efikasnost rada Županijske uprave kako bi imali upravu prema europskim standardima: učinkovitu, racionalnu, profesionalnu i društveno odgovornu.

- objašnjava KAKO će župan raditi na postizanju svoje vizije i doprinijeti ukupnom razvoju županije
- opisuje do kakvih će promjena u životu građana Istarske županije dovesti aktivnosti iz programa

5. CILJEVI KOJI SE PLANIRAJU POSTIĆI U MANDATNOM RAZDOBLJU		
CILJ		MJERILO POSTIGNUĆA
A	Gospodarski rast i razvoj	• Mjere za pomoć gospodarstvu • Posao za mlade pripravnike • Stvaranje uvjeta za otvaranje i gradnju malih hotela, hostela i kampova • Neiskorištene nekretnine staviti u funkciju razvoja • Razvoj poljoprivrede uz izgradnju sustava navodnjavanja • Novi razvoj poduzetničke infrastrukture • Savjet za gospodarstvo
B	Europska unija, strukturni i kohezijski fondovi te regionalna i međunarodna suradnja	• 800 milijuna kuna iz EU fondova • Edukacija mladih i razvoj Centra za EU • 30% više zaposlenih na EU projektima • Snažna podrška gospodarstvu i civilnom sektoru • EU fondovi u funkciji razvoja znanosti • Sinergija županije, gradova i općina u korištenju EU fondova • Međuregionalna i teritorijalna suradnja u funkciji razvoja
C	Razvoj infrastrukture i zaštita okoliša	• Izgraditi ćemo Istarski „Y“ u punom profilu! • Pomorski putnički terminal u Puli • Siguran i pristupačan sustav vodoopskrbe Istarske županije! • Sustavno gospodarenje otpadom i zaštita podzemlja Istre • Prirodni plin za građane i gospodarstvo • Obnovljivi izvori energije • Sustavno pomaganje nezbrinutim životinjama u našoj županiji
D	Kontinuirano unaprjeđivanje zdravstvenog i socijalnog standarda uz uvažavanje socijalnih potreba	• Izgradnja nove Opće bolnice u Puli • Povećanje kapaciteta institucionalne skrbi • Jačanje svih programa prevencije, ranog otkrivanja i liječenja bolesti • Kvalitetniji socijalni program • Pomoć i programi za aktivnu treću životnu dob • Posebna briga za osobe s posebnim potrebama • Stalna borba protiv ovisnosti svih vrsta

E	Ulaganje u mlade, obrazovanje i znanost	• 30% više novaca za stipendije • Nastavak ulaganja u sveučilišni kampus u Puli • Osnovne škole - za rad u jednoj smjeni! • Srednje škole za 21. stoljeće • Informatizirana županijska uprava za projekte mladih • Poticanje školskog sporta • Izgradnja školskih sportskih dvorana
F	Razvoj civilnog i društva ravnopravnosti	• Uvođenje dodatnih poticaja za zapošljavanje žena • Kreiranje poticajne infrastrukture za ostvarivanje prava žena • Kreiranje povoljnije i fleksibilnije socijalne infrastrukture za brigu o djeci • Dosljedna primjena principa ravnopravnosti • Nulta stopa tolerancije za nasilje nad ženama i djecom! • Unapređivanje zdravstvene skrbi za žene, posebno trudnice, roditelje i mlade majke • Poticanje razvoja civilnog društva
G	Prepoznatljivost istarske kulture uz očuvanje istarskog identiteta	• Kulturom za zapošljavanje • Produkcijom za zanimljivu kulturnu zimu • Povezivanjem za snažniju kulturu • Kvalitetnijom komunikacijom za kvalitetniju kulturu • Očuvanjem kulturne baštine do jačanja istarskog zavičajnog identiteta • Novim projektima do jačanja istarskog zavičajnog identiteta • Projekt zavičajne nastave uvesti u vrtiće i škole
	• širi prikaz željenih rezultata koji su ostvarivi • uključiti ciljeve župana, Skupštine, Vlade RH ... • ciljeve koji su prepoznati u samom poglavarstvu a povezani su s rješavanjem specifičnih prioriteta i potreba u Županiji	• definirati željenu razinu postignuća ili smjer promjene • za svaki postavljeni cilj mora biti navedena barem jedna mjera postignuća, definiran konačni rezultat • u nekim slučajevima to mogu biti i trendovi • mogu se odrediti ključni pokazatelji po resorima

6. STRATEGIJE PROVEDBE

A. Gospodarski rast i razvoj

- **Mjere za pomoć gospodarstvu**
- **Posao za mlade pripravnike**
- **Stvaranje uvjeta za otvaranje i gradnju malih hotela, hostela i kampova**
- **Neiskorištene nekretnine staviti ćemo u funkciju razvoja**
- **Razvoj poljoprivrede uz izgradnju sustava navodnjavanja**
- **Novi razvoj poduzetničke infrastrukture**
- **Savjet za gospodarstvo – zajedno protiv nezaposlenosti**

Gospodarski rast i razvoj Istre, uz očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta te veći životni standard apsolutni su prioriteti. Naš je prvenstveni zadatak pobijediti nezaposlenost otvaranjem novih radnih mjesta uz očuvanje postojećih. Najjači instrument u borbi protiv nezaposlenosti su investicije realnog sektora, ali obzirom na tešku ekonomsku krizu, javni sektor mora dati dodatni stimulans za rast, razvoj i zapošljavanje. Istarska županija će u suradnji s ministarstvom gospodarstva osigurati potpore istarskim poduzetnicima i obrtnicima, prvenstveno onim koji se bave prerađivačkim djelatnostima kao i poduzetnicima početnicima, kroz Jamstveni fond. Uz dosadašnje potpore, davat će se nove potpore za zapošljavanje, kao što su: potpore za otvaranje novih obrta ili poduzeća u kojima se zaposli najmanje jedna osoba, potpore za doprinose iz plaće poslodavcima koji zaposle nezaposlenu osobu, potpore za uvođenje standarda kvalitete, potpore za polaganje majstorskih ispita i prekvalifikacije, sufinanciranje troškova za prilagodbu poslovanja normama Europske unije, stipendije učenicima za deficitarna zanimanja i druge.

Mjere za pomoć gospodarstvu

Regionalnim akcijskim planom za zapošljavanje uvest ćemo nove, konkretne mjere za očuvanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta i povećanje zaposlenosti. Kombinacijom investicija privatnog sektora, investicija javnog sektora u infrastrukturu, te uz pomoć poticajnih mjera za zapošljavanje otvorit ćemo nova radna mjesta.

Gospodarstvo je pokretač cjelokupnog razvoja, a posebno malo gospodarstvo zbog čega je iste potrebno poticati kako bi poduzetnici postali što konkurentniji na otvorenom europskom tržištu. Cilj je da se subjekti malog gospodarstva probiju na veliko europsko tržište te konkurentnim poslovanjem zauzmu svoje mjesto te ostvare potrebu za otvaranje novih radnih mjesta.

Na području Istarske županije u 2012.g. prema kategoriji registrirano je 86% malih tvrtki, 7% srednjih i 7% velikih što pokazuje da su male tvrtke nositelj istarskog gospodarstva. Prema djelatnosti 17% tvrtki otpada na prerađivačku industriju koja zapošljava oko 12.000 radnika, što je

znatno više od ostalih djelatnosti. Također, najveći prihod kao i dobit u odnosu na ostale djelatnosti ostvarila je prerađivačka industrija, ali u odnosu na prethodne godine isti su u padu, a gubitak se povećava. Prerađivačka industrija u 2012.g. ostvarila je 491,1 mil. kuna investicija te se po tom pokazatelju nalazi na drugom mjestu, odmah iza hotela i restorana. Uzimajući u obzir navedene pokazatelje vidljivo je da je prerađivačka industrija djelatnost koja generira najveće koristi, a navedeni sektor zahvatila je gospodarska kriza te isti trpi posljedice. U svrhu poticanja sveukupnog razvoja Istarske županije potrebno je čim više potpomognuti razvoj gospodarstva, a prvenstveno sektor prerađivačke industrije.

U cilju postizanja navedenog Istarska županija osmislila je deset mjera za razvoj gospodarstva. Iste su osmišljene na način da se poduzetnicima olakša dobivanje kredita, osnivanje novih tvrtki, smanji trošak zapošljavanja novih osoba i samozapošljavanja, poveća konkurentnost ulaganjem u standarde kvalitete i privlačenjem sredstava iz EU fondova, te da se ostvari bolja promoviranost istih na međunarodnom tržištu. Također gradovi i općine u Istarskoj županiji razmotrit će mogućnost revidiranja postojećih visina komunalnog doprinosa i komunalnih naknada za gospodarski sektor, kako bi se potakle investicije. Poduzetnicima i potencijalnim investitorima na raspolaganju će biti web portal www.istriainvest.hr, na kojem će imati dostupne sve potrebne informacije za uspješno poslovanje.

Financiranje mjera osmišljeno je kao suradnja Istarske županije, gradova i općina u IŽ. Ukupni iznos sredstava predviđen za financiranje mjera iznosi 10.000.000,00 kn, a sredstava koja će biti na raspolaganju istarskim poduzetnicima zbog multiplikativnog efekata iznose preko 100.000.000,00 kn.

Gradovi i općine u Istarskoj županiji utvrdit će potrebe za provedbom određenih mjera te će odabrane mjere provoditi na svom području. Istarska županija (su)financirati će pet mjera, dok je pet mjera na raspolaganju gradovima i općinama. Za financiranje i sufinanciranje mjera Istarska županija osigurala je sredstva u proračunu za 2014.godinu, s time da će se program pomoći gospodarstvu kontinuirano nastaviti do kraja mandata.

Početak provedbe programa, odnosno raspisivanje objedinjenog javnog poziva za dostavu interesa predviđa se u veljači 2014.g. Prednost u dodjeli sredstava imat će sektor prerađivačke industrije, dok će gradovi i općine odrediti koje će još sektore poticati, a s obzirom na specifičnosti svoga područja.

Svih 10 mjera imaju za indirektni ili direktni učinak povećanje zaposlenosti te održavanje postojećih radnih mjesta, a mjere su sljedeće:

1. Jamstveni fond za prerađivačku industriju i inovacije u prerađivačkoj industriji
2. Potpore novoosnovanim tvrtkama
3. Potpore poduzetnicima za financiranje pripreme i kandidiranje EU projekata
4. Potpore za novo zapošljavanje i samozapošljavanje
5. Potpore za edukaciju poduzetnika o uvjetima poslovanja u EU
6. Sufinanciranje ulaganja u standarde kvalitete
7. Promocija inovacija na međunarodnom tržištu
8. Subvencioniranje troškova polaganja stručnih i majstorskih ispita
9. Potpore za promociju na međunarodnim sajmovima

10. Zadržavanje postojeće ili smanjenje visine komunalnog doprinosa i komunalne naknade u jedinicama lokalne samouprave.

Kontinuirano ćemo provoditi educiranje obrtnika i javnog sektora. U sljedeće 4 godine kroz takve edukacije proći će 4000 ljudi.

Posao za mlade pripravnike

Od svih investicija najvažnije smatramo investicije u mlade ljude. Sustav stipendiranja prilagoditi ćemo potrebama tržišta rada te ulagati u znanje, jer to je najbolja i najisplativija investicija. U narednom četverogodišnjem razdoblju otvorit ćemo prostor za zaposliti tisuću pripravnika (vježbenika) u javnom i realnom sektoru kako bi odradili pripravnički staž i usvojili dodatna znanja posebno potrebna za konkurentnost u uvjetima ulaska u Europsku uniju.

Stvaranje uvjeta za otvaranje i gradnju malih hotela, hostela i kampova

Turizmu kao jednom od najkonkurentnijih sektora našeg gospodarstva dajemo novi razvojni impuls. Radimo zajedno s privatnim sektorom na još kvalitetnijem destinacijskom menadžmentu te krećemo s revizijom postojećeg i izradom novog Master plana razvoja turizma Istre. U 2013. godini istekao je Master plan razvoja istarskog turizma, te je potrebno ponovno usuglasiti sve ključne dionike oko ciljeva, ključnih aktivnosti i prioriteta razvoja istarskog turizma. Koncept dosadašnje novostvorene vrijednosti turizma Istre predstavlja polazište u planiranju daljeg konkurentskog iskoraka razvoja turizma. Kako bi se na najbolji način povećala vrijednost i kvaliteta svih resursa u funkciji turizma, ali i racionalno koristio prostor za razvoj turističkih sadržaja u sljedećih desetak godina, potrebno je jasno i koncizno utvrditi što su dosadašnji napori u implementaciji prethodnog Master plana donijeli razvoju turizma Istre, te kako se i na koji način Istra pozicionirala na međunarodnom turističkom tržištu

Postoji načelni konsenzus oko ključnih vrijednosti i pravaca kamo Istra treba ići, a to su: izrada novog Master plana, stvaranje novih motiva dolaska, rješavanja pitanja produljenje sezone te nove greenfield investicije. Nova Strategija razvoja Istarskog turizma koju ćemo izraditi u sinergiji s privatnim sektorom te Strateški marketinški plan, doprinijet će snažnijem razvoju turizma u Istri, koji može pružiti još puno, a upravo promjenama koje provodimo, stvaranjem novih motiva dolaska ostvarit ćemo konačni cilj, a to je produljenje sezone na cijelu godinu.

Strateški plan razvoja i strateški i operativni marketing plana (SMP) za razdoblje 2015.-2020. bit će prilagođeni trenutnom stanju i novim prilikama u turističkom sektoru, novom zakonskom paketu (DMO) te Strateškom marketing planu hrvatskog turizma za isto razdoblje.

Novim strateškim planom napraviti ćemo novi iskorak u još kvalitetnijem pozicioniranju i razvoju proizvoda, koji će Istru diferencirati od konkurencije i koji će omogućiti da Istra postane osim destinacije za glavni odmor i destinacija za produžene vikende i cjelogodišnji turizam. S tim ciljem potičemo dodatni razvoj turističkih proizvoda poput cikloturizma, gourmet turizma, kulturnog, poslovnog turizam, pustolovnog i golf turizma. Cikloturizam je velika prilika za naš turizam u pred ili posezoni i poduzet ćemo brojne korake kako bi ti priliku što bolje iskoristili. Osnivanje Bike DMC-a, tvrtke koja će upravljati razvojem cikloturizma, prvi je korak u tom smjeru. Istra bike&outdoor je prva ovakva inicijativa u Hrvatskoj, koja je na tragu planova budućeg razvoja hrvatskog turizma te aktivnosti koje su u potpunosti usklađene s odlukama Marketinškog

plana hrvatskog turizma 2014-2020. Posebnost kod Bike DMC-a je i u tome što ga osnivamo po modelu javno-privatnog partnerstva zajedno s hotelskim kompanijama i Turističkom zajednicom Istarske županije.

Kreiramo poticajnu klimu za investiranje i stvaramo preduvjete koji će omogućiti novi razvojni ciklus istarskog turizma uz izgradnju novih kapaciteta. Uz povećanje konkurentnosti hotelskog i ugostiteljskog sektora, poticat ćemo i djelatnosti malih i srednjih poduzetnika, s posebnim naglaskom na razvoj malih obiteljskih hotela, hostela i malih kampova (posebno u unutrašnjosti). Uz to stimulirat ćemo i diferencirano pozicioniranje i podizanje kvalitete obiteljskog smještaja kroz udruživanje u difuzne hotele, razvoj dodatnih sadržaja te razvoju marke „Domus bonus“.

Poticat ćemo nastanak nove inovativne turističke ponude uz osmišljavanje novih motiva dolaska turista, naročito za dolaske izvan glavne turističke sezone kao npr. kroz ponudu tematskih i aqua parkova i sl. Uz unapređenje znanja i vještina ljudskih resursa u turizmu, poseban naglasak dajemo na stavljanje prirodnih dobara i zaštićenih područja u funkciji turizma. U lovnom turizmu, koordiniranim aktivnostima s nadležnim državnim tijelima, lovačkim udrugama na razini općina i gradova, te Fondom za unapređenje i razvoj lovstva Istarske Županije unaprjeđivat ćemo osnove za razvoj lovstva i lovnog turizma radi upotpunjavanja turističke ponude na razini Istarske županije. Poseban naglasak ćemo staviti na njegovo jače povezivanje s ostalim oblicima turizma u ruralnim područjima.

Poticat ćemo novi zamah u poslovanju i ulaganju u Zračnu luku Pula s ciljem povećanja dolazaka aviogostiju u pred i posezoni. Naglašavamo važnost korištenja EU fondova za financiranje razvojnih turističkih projekata u segmentima javne turističke infrastrukture, poslovne turističke infrastrukture te ljudskih potencijala u turizmu.

Neiskorištene nekretnine stavit ćemo u funkciju razvoja

Velik i neiskorišten potencijal leži u neiskorištenim nekretninama i zemljištu, pogotovo u napuštenim vojnim zonama koje su bez ikakve funkcije i nažalost, u većini slučajeva, devastirane. Nakon realizacije procesa demilitarizacije, cilj nam je da se ta područja oplemene i konkretnim razvojnim projektima stave u funkciju razvoja gospodarstva i otvaranja novih radnih mjesta. Posebno nam je to značajno za razvoj poljoprivrede, te ćemo učiniti sve da se omogući istarskim poljoprivrednicima da započnu obrađivati zapuštena poljoprivredna zemljišta. Pomorska infrastruktura i bivše vojne zone u području pulskog zaljeva, te lokacija bivšeg vojnog aerodroma, u Puli predstavljaju veliki potencijal za gospodarski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta. Jednako tako, za istarsko ribarstvo posebno je značajan program izgradnje ribarske infrastrukture u Istarskoj županiji (Sveta Marina, Savudrija, Vrsar, Pula, Rovinj, Medulin i druge).

Razvoj poljoprivrede uz izgradnju sustava navodnjavanja

Vežanost istarskog čovjeka za zemlju, tradicijska poljoprivredna proizvodnja, te pojačani interes mladih da se profesionalno vežu uz poljoprivredu kao osnovni izvor prihoda, osnova su za kreiranje razvojnih programa u poljoprivredi Istarske županije. Istra nema dovoljno plodne zemlje kako bi mogla konkurirati poljoprivrednom proizvodnjom u velikim količinama, ali zato priliku za uspjeh vidimo u kvaliteti, specijalizaciji i izvrsnosti, kako bi naši poljoprivrednici mogli živjeti od svoga rada. Komparativne prednosti koje Istarska županija ima u

povoljnim klimatskim uvjetima i svom zemljopisnom položajem u odnosu na okruženje, te razvijen turizam, pružaju joj odlične pretpostavke za ubrzani razvoj poljoprivrede i njezinih pratećih djelatnosti. U poljoprivredi u Istri stvoreni su preduvjeti za ubrzani razvoj zadružnog sektora u poljoprivredi i ribarstvu, valorizaciju i zaštitu autohtonih proizvoda, razvoj ekološke poljoprivrede, stvaranje marke proizvoda, razvoj dopunskih djelatnosti na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima te svekolikog razvoja ruralnog prostora.

Izgradnja sustava za navodnjavanje, te oslonac poljoprivrede na druge gospodarske grane, poglavito turizam, nedvojbeno istoj daju dugoročnu razvojnu te socio-ekonomsku stabilnost. Očuvanje okoliša i zbrinjavanje poljoprivrednog otpada, te proizvodnja alternativnih izvora energije, dodatna je šansa za razvoj ruralnog prostora.

Jedan od glavnih preduvjeta razvoja poljoprivrede je izgradnja sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina. Projekt navodnjavanja OKZ Valtura gradi se na poljoprivrednom imanju kaznionice u Valturi, kao prvi u nizu projekata kojima Istarska županija namjerava postupno dovoditi vodu za natapanje do skoro polovice svega obradivog zemljišta na ovom području. Izgradnja sustava navodnjavanja koštat će 65 milijuna kuna, od čega 67 posto ide na teret Ministarstva poljoprivrede, 18 posto dat će Hrvatske vode, devet Ministarstvo pravosuđa, te šest Istarska županija, a radovi će biti gotovi 2014. Sustavom u Valturi navodnjavat će se 440 hektara poljoprivrednog zemljišta iz planiranog akumulacijskog jezera Bakranjuša površine 11,7 hektara i zapremine 632.500 kubika, a višak vode ići će u sustav vodoopskrbe. Projekt je u fazi realizacije, a pripremaju se i drugi projekti.

Zalagat ćemo se za stavljanje u funkciju mnogih zapuštena poljoprivredna zemljišta, poput opožarenog zemljišta u cestu Vodnjan - Veli Vrh, te vjerujemo da će resorno ministarstvo prepoznati naše potrebe. Stavljanjem u funkciju proizvodnje hrane zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, poticati ćemo ulaganja u ekološku proizvodnju. Istra je prva prepoznala važnost ekološke proizvodnje hrane, kao jednog od strateških opredjeljenja i to ćemo i dalje podržavati.

Razvojem dopunskih djelatnosti na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, kao što je agroturizam, eko-agroturizam, vinski turizam, lovni turizam, tradicijski zanat i dr. stvarat će se veća dohodovnost i socio-ekonomska stabilnost poljoprivrednih gospodarstava.

U suradnji s općinama i gradovima, izradit ćemo i sprovesti Programe gospodarenja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu RH, te izraditi katastar dugogodišnjih nasada. Na tim osnovama dugoročno ćemo razriješiti zemljišno pitanje u interesu poljoprivrednih proizvođača.

Njegovat(i) ćemo i razvijati naše istarske brendove, naše autohtone proizvode s istarskim potpisom, za koje ćemo davati potpore. Danas oznaku IQ nosi samo vino, a u narednom mandatu radit ćemo na tome da IQ oznaku dobiju i maslinovo ulje, pršut, sir i drugi proizvodi. To doprinosi prepoznatljivosti Istre kao destinacije i obogaćuje turističku ponudu autohtonom i kvalitetnom prehrambenom ponudom, istovremeno olakšavajući domaćim proizvođačima plasman svojih proizvoda.

U suradnji s nadležnim državnim i stručno-znanstvenim institucijama, udruženjima poljoprivrednika i predstavnicima gradova i općina, provoditi ćemo Programe očuvanja bio-raznolikosti i održivog razvoja, te izraditi elaborate o zaštiti i marketinškoj promociji autohtonih proizvoda, programe o njihovoj tržišnoj proizvodnji, te programe zaštite i očuvanja autohtonih poljoprivrednih kultura i autohtonih pasmina.

U suradnji s državnim institucijama, međunarodnim i domaćim interesnim udruženjima ribara, te predstavnicima općina i gradova, poglavito

onih priobalnih, stvarati pretpostavke za izgradnju organiziranog ribarskog sustava i ribarske infrastrukture prema standardima EU-a.

Zalagat ćemo se za izgradnju sustava interesnog povezivanja i udruživanja na zadružnim principima te vezivanje poljoprivrednog sustava na velike potrošače, gdje veliku priliku vidimo u turizmu i izvozu. Turizam je velika šansa za prodaju naših poljoprivrednih proizvoda, te podržavamo aktivnosti koje su izvor dohotka izvan poljoprivrede (kušaonice i slično).

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju donosi nam pogodnosti velikog tržišta s petsto milijuna potencijalnih potrošača i otvaranje granica za izvoz, ali nosi i velike izazove za poljoprivredu u Istri. Moramo se spretno postaviti prema tom novom okruženju i maksimalno ga iskoristiti, ali i zaštititi našeg poljoprivrednika.

Novi razvoj poduzetničke infrastrukture

Provodit ćemo sustavnu izgradnju poduzetničke infrastrukture, raznovrsnih poduzetničkih programa i projekata od kojih posebno izdvajamo: kreditne linije za razvoj malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva; kreditne linije za razvoj poljoprivrede i agroturizma; aktivnosti konzorcija za jamstva; razvoj poslovnih zona; razvoj poduzetničkih inkubatora; razvoj infrastrukture za praćenje i planiranje razvoja ruralnih područja, te specijaliziranih centara poljoprivrednih djelatnosti u stočarstvu, pčelarstvu, maslinarstvu, vinogradarstvu i vinarstvu, voćarstvu, gljivarstvu i ribarstvu; edukaciju putem radionica i seminara i druge.

Planskim povezivanjem laboratorija i znanstvene infrastrukture cijele županije osigurat ćemo kvalitetnu potporu gospodarskom i obrazovnom sektoru, te ostvariti kompletiranje usluga analize, istraživanja i razvoja uz maksimalni angažman i iskorištavanje potencijala svih subjekata županije i to: Istarske razvojne agencije, Instituta za poljoprivredu i turizam, Sveučilišta Jurja Dobrile, Politehlike, Instituta Ruđer Bošković, Agencije za ruralni razvoj Istre i Zavoda za javno zdravstvo. Jače ćemo povezivati male i srednje poduzetnike po granama u županiji i osnažiti klastere (automobilski, poljoprivredni, informatički, građevinski, brodograđevni, transportni, i druge).

Savjet za gospodarstvo – zajedno protiv nezaposlenosti

Osnovani smo Savjet za gospodarstvo u kojem su predstavnici svih institucija koje se direktno bave gospodarstvom Istre. Cilj Savjeta je da aktivno sudjeluje u pripremi i donošenju mjera za razvoj gospodarskih djelatnosti u svim segmentima i rješavanju problema nezaposlenosti.

B. Europska unija, strukturni i kohezijski fondovi te regionalna i međunarodna suradnja

- **800 milijuna kuna iz EU fondova**
- **Edukacija mladih i razvoj Centra za EU**
- **30% više zaposlenih na EU projektima**
- **Snažna podrška gospodarstvu i civilnom sektoru**
- **EU fondovi u funkciji razvoja znanosti**
- **Sinergija županije, gradova i općina u korištenju EU fondova**
- **Međuregionalna i teritorijalna suradnja u funkciji razvoja**

Republika Hrvatska postala je punopravna članica Europske unije 1. srpnja 2013 godine, što predstavlja svakako najveću promjenu i izazov u budućem periodu. Istra je, napokon, postala europska regija u punom značenju - regija bez granica. Slobodna komunikacija ljudi i slobodan promet roba, prema svim zemljama Europske unije, donose novu kvalitetu života u Istri. Ostvaruje se dugogodišnja težnja građana Istre za ukidanjem fizičkih i administrativnih barijera prema bližim i daljim susjedima, rampa koja nas dijeli odlazi u povijest.

Članstvo u Europskoj uniji znači mogućnost korištenja europskih fondova, kako za javni, tako i za privatni sektor. Kroz europske fondove, Istri su dostupna značajna sredstva financiranja i kontinuirano ćemo raditi na pripremi projekata za kandidiranje na strukturne i kohezijske fondove Europske unije, kao i druge međunarodne izvore financiranja. Našim angažmanom, dosadašnjim iskustvom i stečenim znanjem omogućit ćemo gospodarstvu, nevladinim udrugama i institucijama stručan i kvalitetan pristup europskim fondovima, europska iskustva i dobru praksu. Nastavit ćemo s osposobljavanjem, ponajprije javnog sektora, te gospodarstva, civilnog sektora i građana za korištenje sredstava iz fondova Europske unije, promicati bolje poznavanje europskih politika, te informirati i promicati korištenje europskih fondova.

Dosadašnji uspješan rad na 250 projekata, realiziranih putem europskih programa, stvoreni administrativni stručni kapacitet javnog sektora u Istarskoj županiji, gdje danas djeluje oko 50 stručnjaka za rad na europskim projektima; provedene edukacije za „euro-projektante“ za stotinjak polaznika iz Istre; rad Ureda u Bruxellesu; te brojna europska partnerstva na regionalnoj razini, osnova su za izgradnju još snažnijeg sustava s ciljem uspješnog upravljanja vlastitim razvojem na temelju novih, većih europskih mogućnosti.

Istra će iskoristiti prilike i mogućnosti koje pružaju razvojni programi Europske unije, kao i programi drugih međunarodnih institucija, i na taj način postati „Hrvatski prozor prema Europi“.

800 milijuna kuna iz EU fondova

Glavni zadatak rada na EU fondovima bit će realizacija konkretnih razvojnih projekata, kojima se stvaraju uvjeti za gospodarski rast, konkurentnost i nova zapošljavanja, te kvalitetan život i rješavanje potreba građana Istre. U skladu s europskim strategijama, cilj nam je putem EU projekata:

- Razviti infrastrukturu u funkciji gospodarstva, projekte malog i srednjeg poduzetništva, znanstvenu infrastrukturu, informatičku infrastrukturu, poticati tehnološki razvoj i inovacije.
- Zaštititi zdravi okoliš i bio raznolikost, očuvati prirodne resurse i kulturnu baštinu, koristiti obnovljive izvore energije.
- Stvarati mogućnosti za bolje obrazovanje i usavršavanje u skladu s potrebama gospodarstva, razvoj socijalnog i zdravstvenog sustava, briga za starije i nemoćne, obratiti posebnu pažnju na rješavanje nezaposlenosti kod mladih i žena, razvoj civilnog društva, očuvanje tolerancije i identiteta.
- Efikasnija javna uprava u funkciji potreba građana.

U skladu s potrebama, zajedno s općinama i gradovima, te dajući podršku gospodarstvu i nevladinom sektoru, pripremamo projekte za kandidaturu na EU fondove s ciljem da u Istri privučemo 800 milijuna kuna iz fondova EU.

Za financiranje iz sredstava EU pripremit ćemo mnoge projekte među kojima posebno izdvajamo:

- Centar novih tehnologija Vidikovac 17.1 milijuna eura
- Projekte zaštita i uređenja luka Vrsar, Poreč, Pula, Dajla, Rabac, ukupno 33.5 milijuna eura
- Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Poreč, 49.8 milijuna eura te izgradnja kanalizacije u svrhu zaštite izvorišta pitke vode u 86 naselja kroz projekt „Istarskog vodozaštitnog sustava“
- Izgradnja centra medicinskog turizma, bolnice za ortopediju i rehabilitaciju dr. Martin Horvat u Rovinju
- Izgradnja i opremanje tehnološkog parka „Istra“ u Vodnjanu
- Opremanje nove Opće bolnice Pula

U suradnji s gradovima i općinama krećemo u realizaciju cijelog niza razvojnih projekata:

- razvojni centri u poljoprivredi (za vinarstvo i vinogradarstvo u Poreču, za uljarstvo i maslinarstvo u Vodnjanu)
- turistički infrastrukturni i razvojni projekti (podzemni grad Labin, Kuća tartufa i Muzej glagoljice u Buzetu, tematski park „Istra“ na području bivšeg vojnog poligona Lindar).

EU projekti će biti sastavni dio rada u svim tematskim područjima od naše nadležnosti, u svim upravnim tijelima, agencijama i institucijama Istarske županije, gdje zajednički pripremamo niz projekata u gospodarskoj infrastrukturi, malom i srednjem poduzetništvu, tehnološkom razvoju i inovacijama, zaštiti okoliša, očuvanju prirodne i kulturne baštine, energetici i obnovljivim izvorima energije, vatrogastvu, civilnoj zaštiti, zdravstvu i socijalnoj skrbi, znanosti i obrazovanju, poljoprivredi i ruralnom razvoju, prometnoj infrastrukturi, informatičkoj infrastrukturi, ribarskoj infrastrukturi, kulturi, turizmu, civilnom društvu, području ljudskih i manjinskih prava, a sve to za apliciranje na EU fondove.

Edukacija mladih i razvoj Centra za EU

Potičemo stjecanje znanja o EU, odnosno razvoj ljudskih kapaciteta za korištenje instrumenta europskih politika. Poseban se naglasak polaže na edukaciju mladih ljudi koji su nezaposleni odnosno onih koji već rade kako u javnom sektoru tako i u civilnom, odnosno gospodarskom sektoru.

U suradnji s Sveučilištem „Jurja Dobrile“ u Puli i Asocijacijom agencija lokalne demokracije (ALDA), osnovan je Centar za EU i međunarodnu suradnju sa sjedištem u Balama – Valle. Misija Centra za EU i međunarodnu suradnju usmjerena je na podizanje opće razine znanja o europskim programima i projektima, regionalnom razvoju i euro-integracijskim procesima, te poticanje dijaloga i međuregionalne suradnje. U Centru za EU provodit će se edukacija mladih s ciljem dobivanja certificiranih stručnih kadrova - voditelja izrade i provedbe projekata financiranih iz EU fondova.

Svojim djelovanjem Centar za EU usmjeren je na područje Jadrana i jugoistoka Europe, s naglaskom na lokalnu i regionalnu samoupravu.

Aktivnosti Centra ostvarivat će se u slijedećim područjima:

- kontinuirano educiranje javnog, privatnog i civilnog sektora,
- kandidiranje i implementacija projekata prvenstveno usmjerenih na poticanje razvoja znanosti i znanstvenih istraživanja
- sustavno istraživanje regionalnog razvoja,
- stvaranje pretpostavki za organizaciju poslijediplomskog specijalističkog studija,
- jačanje suradnje sa sličnim institutima i centrima u Europi.

Daljnijim razvojem Centra za EU i međunarodnu suradnju od strane Istarske županije, a u suradnji sa Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli, dobiva se optimalan i učinkovit instrument za realizaciju prethodno navedenog.

Na temelju uspješnih dosadašnjih iskustava maksimalno ćemo koristiti sredstva iz EU fondova za kreiranje i financiranje programa edukacije mladih ljudi za europske projekte i projektni menadžment.

Osim "konvencionalnih" edukacija, provodit ćemo i stalnu razmjenu mladih studenata kako bi se stvorio značajan krug mlađih ljudi s neposrednim znanjima i iskustvima o EU, ali i kako bi mladi iz drugih europskih zemalja upoznali Istru.

30% više zaposlenih na EU projektima

U procesu korištenja EU programa koordinirano djeluju svi upravni odjeli Istarske županije, županijske razvojne agencije (IDA - Istarska razvojna agencija, IRENA - Istarska regionalna energetska agencija i AZRRI - Agencija za ruralni razvoj Istre) te druge institucije kojima je osnivač Istarska županija. Kako europski fondovi financiraju gotovo sve tematike, tako i sva tijela razvijaju ljudske potencijale potrebne za iskorištavanje mogućnosti iz EU programa.

Kako bi ostvarili navedeno, angažirati ćemo 30% više ljudi nego što ih je do sada radilo na EU programima i projektima. U tom smislu, prije svega, radi se o jačanju strukture koja radi na EU projektima angažiranjem mladih ljudi. U narednom razdoblju posebno ćemo se koncentrirati na pripremu i kandidiranje projekata zaštite istarske baštine, zaštite okoliša, turizma, ruralnog razvoja, razvoja gospodarstva, edukacije i usavršavanje o europskim pitanjima, infrastrukturne projekte.

Snažna podrška gospodarstvu i civilnom sektoru

Ulaskom u EU povećavaju se i mogućnosti za gospodarski sektor. Privatni će poduzetnici, poljoprivrednici i ribari imati brojne mogućnosti za realizaciju vlastitih ideja i jačanje konkurentnosti putem EU fondova, kao što su Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Europski socijalni fond (ESF), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) te Europski ribarski fond (EFF).

Pomoći ćemo privatnom sektoru u pripremi i organizaciji za korištenje fondova EU-a i imenovat ćemo osobe zadužene za pomoć privatnom sektoru. S ciljem pravovremenog informiranja, organizirat ćemo konferencije, seminare ili ciljane programe edukacije za svaki pojedini EU program, odnosno svaki pojedinačni natječaj koji pruža mogućnosti financiranja projekata u gospodarstvu. Jačamo zajedničku koordinaciju kako bi javni sektor pravilno artikulirao potrebe privatnog sektora, te kako bi u sinergiji mogli povući potrebna sredstva iz EU fondova.

EU info desk sastojat će se od tima stručnjaka na razini raznih županijskih tijela. Unutar EU info deska Istarske županije bit će i odgovorne osobe po svakom pojedinom EU programu za privatni sektor te za civilno društvo, zadužene za informiranje i pružanje potpore pri pripremi, kandidiranju i implementaciji projekata za sve zainteresirane s područja Istarske županije.

EU fondovi u funkciji razvoja znanosti

U Istarskoj županiji, veliki je napredak u pravcu regije znanja, ostvaren osnivanjem Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. S obzirom na činjenicu da će novim sveučilišnim kampusom biti stvoreni uvjeti za daljnji razvoj Sveučilišta, posebnu pažnju posvećujemo mogućnostima koje (se) za znanstvenu zajednicu pružaju EU fondovi, kako iz Programa zajednice, tako i iz Strukturnih fondova. U narednom periodu, poseban naglasak staviti ćemo na osposobljavanje znanstvene zajednice za korištenje raznih EU programa, namijenjenih za istraživanje i znanost. S obzirom na velike mogućnosti koje se za znanost pružaju iz EU fondova, Istarska županija sprema posebno tijelo unutar budućeg Centra za EU i međunarodnu suradnju.

Ciljevi te inicijative su:

- Kandidiranje i implementacija projekata financiranih iz programa Europske unije (Sedmi okvirni program za istraživanje, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti/ Seventh Framework Programme for Research, Technological Development and Demonstration Activities (FP7), Program za konkurentnost i inovacije/ Competitiveness and Innovation Programme (CIP), Erasmus Mundus, Leonardo, Program Europa za građane/ Europe for Citizens Programme) i drugih međunarodnih izvora, za potrebe Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, ali i drugih znanstvenih institucija u Istarskoj županiji, prvenstveno usmjerenih na poticanje razvoja znanosti i znanstvenih istraživanja.
- Organizacija i provedba poslijediplomskog specijalističkog studija iz područja europskih integracija i regionalnog razvoja u suradnji sa Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli.

Istarska županija koordinirat će i poticati rad koordinacije svih znanstvenih ustanova u Istarskoj županiji s ciljem razmjene znanja i bolje apsorpcije sredstava iz EU fondova.

Istarska županija svojim će međunarodnim kontaktima i partnerstvima, te radom Ureda u Bruxellesu davati potporu znanstvenim ustanovama za ostvarivanje međunarodne suradnje te uključivanje u europske projekte i znanstvene mreže.

Sinergija županije, gradova i općina u korištenju EU fondova

S obzirom da nadolazeći period pruža mogućnosti za financijski daleko veće i zahtjevnije projekte od onih u pretpristupnom razdoblju, javlja se potreba za snažnijom suradnjom i koordiniranim radom ne samo u kreiranju strateških razvojnih dokumenta, informiranju i razmjeni znanja, već stvaranjem partnerstva radi zajedničke pripreme, kandidiranja i implementacije projekta. Upravo županijska tijela imat će daleko važniju ulogu, kako prema nadležnim ministarstvima, tako i prema gradovima i općinama, odnosno drugim lokalnim institucijama s ciljem što više uspješno realiziranih EU projekata u funkciji razvoja. Radi toga organizirat ćemo jaču koordinaciju gradova i općina s ciljem poticanja udruživanja, ali i zajedničkog definiranja prioriteta. Organizirat ćemo i potrebna partnerstva za veće i važnije projekte.

Međuregionalna i teritorijalna suradnja u funkciji razvoja

Nastavit ćemo jačati razvojni potencijal Istarske županije, kroz poticanje i unaprjeđenje suradnje s drugim regijama kroz multilateralnu, prekograničnu i bilateralnu suradnju, te suradnju s međunarodnim institucijama, tijelima EU-a i međunarodnim organizacijama. Time pridonosimo ostvarivanju neophodnih partnerstava, stvaranju mreža suradnje, razmjeni iskustava i znanja, edukacije i stručnih usavršavanja u inozemstvu, prikupljanju potrebnih informacija, kreiranju i realizaciji zajedničkih razvojnih EU projekata, te se povećava apsorpcijski potencijal Istarske županije za korištenje EU fondova.

Suradnja Istarske županije s drugim regijama često je prethodnica gospodarskih veza i odnosa potrebnih za privlačenje stranih investicija, uspostavu izvoznih trgovinskih kanala za istarsko gospodarstvo ili potpora promociji istarskih turističkih kapaciteta. Suradnja s europskim regijama pridonosi stjecanju iskustava u programima međuregionalne i prekogranične suradnje, te korištenju sredstava iz europskih fondova, što osobito dolazi do izražaja sada kada se Hrvatskoj, kao članici Europske unije, otvaraju brojne financijske mogućnosti korištenja sredstava na području poljoprivrede i ruralnog razvitka, prometne infrastrukture i zaštite okoliša, te jačanje gospodarskih kapaciteta.

Istarska će se županija, kao najuspješnija hrvatska županija na programima teritorijalne suradnje na kojima sudjeluje, i u budućem periodu fokusirati na programe teritorijalne suradnje, koji će biti dostupni za Istru, kad će biti i više dostupnih sredstava. To su programi prekogranične suradnje IT–HR, SLO–HR, Croatia Gateway; transnacionalni programi Mediterranean, Danube, South East Gateway, Central Europe; međuregionalni programi INTERREG VC, URBACT, ESPON, INTERACT.

Istarska županija članica je i sudjeluje u radu slijedećih međunarodnih organizacija:

AIE (Jadranska jonska euroregija) – nastavak rada tajništva u Puli, nastavak koordiniranja rada i sudjelovanja u radu upravnih tijela, priprema EGTS-a (Europske grupe za teritorijalnu suradnju), suradnja s Crnomorskom euroregijom i drugim euroregijama na moru, suradnja u pripremi

Europske strategije za Jadran po uzoru na Europsku strategiju za Baltik i Europsku strategiju za Dunav.

ALDA (Asocijacija agencija lokalne demokracije) – nastaviti sudjelovati u radu Upravnog odbora, uključiti se kao partner u nove Agencije lokalne demokracije, razvijati EU projekte, uključiti se u aktivnosti na Mediteranu.

ARE (Skupština europskih regija) – pratiti rad, sudjelovati u susretima s EU čelnicima putem ARE-a, intenzivirati Euroodysse program tako da postane cjelogodišnji, čime bi udvostručili broj mladih iz Istre koji godišnje sudjeluju u programu (Cilj da do kraja mandata bude preko 150 mladih iz Istre).

AREV (Asocijacija vinskih regija Europe) – intenzivirati rad, uključiti se u upravljačka tijela, rad na koordinaciji uključivanja novih članica s područja jugoistoka Europe, godišnja konferencija u Poreču, snažnije uključivanje vinara i vinogradara.

CRPM (Konferencija primorskih i perifernih regija Europe) – pratiti rad.

EGTS (Alpe Adria) – uključiti se u EGTS (Europsku grupu za teritorijalnu suradnju).

ARLEM (Euro - Mediterranean Regional and Local Assembly) – uključiti se u rad – postati hrvatski predstavnik.

IRE (Institut regija Europe) – sudjelovati u radu, omogućiti mladima iz Istarske županije stažiranje.

C. Razvoj infrastrukture i zaštita okoliša

- **Izgradit ćemo Istarski „Y“ u punom profilu!**
- **Projekt pomorskog putničkog terminala u Puli**
- **Siguran i pristupačan sustav vodoopskrbe Istarske županije!**
- **Sustavno gospodarenje otpadom i zaštita podzemlja Istre**
- **Prirodni plin za građane i gospodarstvo**
- **Obnovljivi izvori energije**
- **Sustavno pomaganje nezbrinutim životinjama u našoj županiji**

Opredjeljenje za ekološki održivi razvoj Istre i zaštitu okoliša nema alternative. Kvalitetna infrastruktura preduvjet je održivog razvoja. Daljnjim ulaganjem u infrastrukturu, prometnice, željeznicu, zračnu luku, telekomunikacijsku infrastrukturu, vodoopskrbu, odvodnju i zaštitu voda, sanacijom odlagališta otpada i izgradnjom sustava gospodarenja otpadom u skladu sa standardima EU-a, plinifikacijom te međuregionalnom suradnjom u zajedničkim programima zaštite dodatno ćemo ojačati razvojni potencijal Istre. Kompromis između gospodarskog razvoja i očuvanja okoliša ostvarit će se uvođenjem načela ulaganja „najbolje dostupne tehnologije“ u gospodarstvo.

Izgradit ćemo Istarski „Y“ u punom profilu!

U cestogradnji dovršavamo izgradnju Istarskog „Y“ u punom profilu, točnije izgradnju dionice autoceste između Matulja i Rogovića. Početak izgradnje očekuje se nakon turističke sezone 2014. Također, na Istarskom „Y“ je predviđena gradnja dodatnog zaustavnog traka u dužini od 95 km na dionicama izgrađenim ranije te dupliranje vijadukta Mirna i vijadukta Limska draga.

Uz „Y“ kao prioritet, ubrzano radimo na nastavku rekonstrukcije i modernizacije državnih, županijskih i lokalnih cesta kao i prometnica po gradovima i općinama. Pokreće se gradnja sljedećih dionica državnih cesta:

- čvor Šijana - čvor Pula (Peličeti),
- čvor Šijana - čvor Veli vrh,
- čvor Pula (Peličeti) - Zračna luka Pula,
- Lindarski križ – Rogovići,
- Vranja - Lupoglav (obilaznica),
- cesta Požane - Lupoglav

Prometna povezanost je preduvjet razvoja. U ovom mandatu prioritet je rekonstrukcija državne (turističke) ceste Plovanija- Vrsar. Zajedno s gradovima i općinama radit ćemo na projektnoj dokumentaciji obnove prioritetnih dionica cesta u Istarskoj županiji uz imperativ sustavnog pristupa projektiranju komunalne infrastrukture u trupu ceste.

Sukladno programu Županijske uprave za ceste, planirano je ulaganje od milijun eura godišnje za izgradnju različitih dionica županijskih cesta. Vezano za izgradnju novih i rekonstrukcije državnih i županijskih cesta, cilj je postići razinu sukladnu kriterijima iz pravilnika o održavanju prometnica, te dosegnuti maksimalnu razinu tehničke ispravnosti.

Iako teritorijalno ne pripada u našu županiju, za razvoj Istre svakako je bitna nova brza cesta Dragonja - Kopar koja će se izgraditi do 2016. godine, čime će Istra biti spojena na europsku mrežu autocesta. To znači da će građani i roba iz Istre puno brže i lakše putovati u europske destinacije, te će se ubrzati i olakšati dolazak turista u našu regiju.

Projekt pomorskog putničkog terminala u Puli

Pripremit ćemo projekt pomorskog povezivanja Istre izgradnjom novog pomorskog putničkog terminala u sjevernom dijelu pulskog zaljeva, danas napuštenoj bivšoj vojnoj zoni. Osim pomorskog povezivanja Istre, ovaj projekt izuzetno je značajan za daljnji kontrolirani razvoj kruzing turizma u Puli i Istri. Tu očekujemo konkretnu pomoć resornog ministarstva odnosno države.

Pokrećemo pripremu i realizaciju cijelog niza projekata Lučkih uprava: lukobran i gradsku rivu u Puli, produljenje luke u Vrsaru, lukobran i

carinski gat u Poreču, lukobran u Rapcu...

Siguran i pristupačan sustav vodoopskrbe Istarske županije!

Voda je opće dobro i osnovni resurs za gospodarski i tehnološki razvoj. Protekla desetljeća u Istri ostala su zabilježena po velikim ulaganjima u vodoopskrbne sustave od kojih je izgradnja Vodovoda Butoniga jedan od najvećih i najvažnijih infrastrukturnih poduhvata u istarskoj povijesti. Takva ulaganja omogućila su izgradnju razgranate vodoopskrbne mreže, što je dovelo do visokog stupnja vodifikacije koji danas u Istri iznosi preko 96%.

Istarska županija osnovala je IVS - Istarski vodozaštitni sustav s ciljem izgradnje manjih sustava zbrinjavanja otpadnih voda u vodozaštitnim područjima na prostoru Istarske županije. U suradnji s IVS-Istarskim vodozaštitnim sustavom i Hrvatskim vodama osigurat ćemo trajno upravljanje vodama po načelima održivog razvoja i jedinstva vodnog režima, te uspostaviti informacijski sustav praćenja kakvoće voda kao dio informacijskog sustava za okoliš. Izrađena je dokumentacija za izgradnju sustava odvodnje s ciljem zaštite izvorišta pitkih voda za naselja u primarnom vodozaštitnom području, koje je u funkciji vodoopskrbe. Potrebno je započeti faznu izgradnju uređaja u okviru ukupnog projekta, kojeg provodi Istarski vodozaštitni sustav IVS d.o.o. Buzet u suradnji s Hrvatskim vodama. Projekt ćemo kandidirati na fondove EU za koje ćemo osigurati sufinanciranje.

U sljedeće četiri godine uložiti ćemo 300 milijuna kuna u daljnji razvoj vodoopskrbe Istre. U narednom razdoblju intenzivirat će se izgradnja sustava kanalizacije manjih naselja kako bi se primarno zaštitila i povezala izvorišta pitke vode i tako stabilizirala opskrba vodom, te izgradili novi kilometri vodovodne mreže.

Sustavno gospodarenje otpadom i zaštita podzemlja Istre

U ovom mandatu nastavljamo raditi na realizaciji cjelovitog projekta gospodarenja otpadom na području Istre sukladno Planu gospodarenja otpadom. Jedinstveno rješenje ove problematike obuhvaća:

- izgradnju Županijskog centra za gospodarenje otpadom „Kaštijun“,
- sanaciju postojećih legalnih odlagališta i njihovu prenamjenu u reciklažna dvorišta i transferne stanice,
- unapređenje sustava odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada,
- smanjenje % udjela organskog otpada u ostatnom dijelu komunalnog otpada;
- edukaciju i podizanje razine svijesti kod građana za potrebom selektivnog prikupljanja otpada te sukladno tome, u kasnijoj etapi, reciklažom otpada.

Osnovni zadatak Županijskog centra za gospodarenje otpadom „Kaštijun“ je upravljanje županijskim centrom za gospodarenje otpadom, kao okosnice u uspostavi sustava gospodarenja otpadom u Istarskoj županiji. Tijekom 2014., na lokaciji Kaštijun u blizini Pule, s radom će započeti Županijski centar za gospodarenje otpadom (ŽCGO) Kaštijun. Riječ je o Centru koji će primjenom moderne tehnologije spriječiti zagađivanje okoliša, te omogućiti maksimalno iskorištavanje vrijednih sirovina koje se mogu dobiti i reciklirati iz otpada.

Jedinstveni sustav gospodarenja i odlaganja otpada riješit će do danas neriješeno pitanje kvalitetnog gospodarenja otpadom. Sustav

gospodarenja otpadom započinje izdvajanjem iz otpada onoga što se može ponovo iskoristiti, te podrazumijeva kontrolu nad otpadom od njegovog nastanka do konačnog odlaganja. Izdvojeni otpad može se reciklirati i time očuvati prirodne resurse, smanjiti onečišćenja. Pritom, štedi se novac i energija. Zahvaljujući Centru, Istra će biti među prvim hrvatskim županijama koje će primijeniti visoke standarde EU-a u gospodarenju otpadom.

Provodimo projekte zaštite izvorišta pitke vode, mora i podzemnih tokova. Radit ćemo na zaokruživanju sustava odvodnje te izgradnji i modernizaciji sustava za pročišćavanje otpadnih voda, uvođenjem najsuvremenijih tehnologija koje omogućuju ponovno korištenje pročišćene otpadne vode za navodnjavanje. Provodi se i projekt sustava javne odvodnje i zaštite voda u malim naseljima u području vodozaštitnih područja. Završava se projekt odvodnje i pročišćavanja u Puli koji će stvoriti uvjete za povratak Pule na more.

Pozitivni učinci sustava javne odvodnje i pročišćavanja takvi su da će se, izgradnjom nepropusnih kolektora za odvodnju otpadnih voda, te kvalitetnih uređaja za pročišćavanje, spriječiti onečišćenje površinskih i podzemnih tokova vode. Spriječit će se onečišćenje akumulacije i obalnog mora te njihova dugoročna degradacija i propadanje, a sprečava se i estetsko narušavanje stanja okoliša. Gradnjom kanalizacijskih sustava zaštitit ćemo kvalitetu mora u Poreču, Novigradu, Rapcu itd...

U tijeku je realizacija projekta razvoja kanalizacijske mreže na Poreštini. Projektom vrijednim oko 67,3 milijuna eura planira se izgradnja i rekonstrukcija mreže komunalnih otpadnih voda u dužini od 80 kilometara, čime bi se priključilo novih 6.300 korisnika, te izgradnju četiri uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na području Grada Poreča i općina Tar - Vabriga, Funtana i Vrsar, koji će pružiti treći stupanj pročišćavanja. Financiranje projekta u iznosu 49,8 milijuna eura planira se ostvariti europskim sredstvima, a oko 17 i pol milijuna iz nacionalnog sufinanciranja. Realizacija i stavljanje u funkciju sustava očekuje se do početka 2016. godine.

Prirodni plin za građane i gospodarstvo

Projekt plinifikacije Istarske županije koncipiran je na način da područje Istarske županije bude jedinstveno plinsko distribucijsko područje s ciljem da svakom potencijalnom korisniku na tom području omogući korištenje plina pod jednakim uvjetima, nema diskriminacije korisnika plina vezano za cijenu, bez obzira gdje se kupac nalazio. Projekt traje sve dok se svakom potencijalnom korisniku na području Županije ne ostvari mogućnost korištenja plina, bilo iz umreženog distribucijskog sustava, bilo putem ugrađenih spremnika UNP. Dovođavamo projekt plinifikacije Istre tako da prirodni plin, u prvoj etapi, osim Pule, započnu koristiti građani i gospodarstva Rovinja, Poreča, Novigrada, Umaga, Labina, Vrsara i Funtane. Cilj je da svi građani Istre imaju dostupan i jeftin energent.

Obnovljivi izvori energije

Radimo na stvaranju preduvjeta za uvođenje obnovljivih izvora energije u energetske sustav Istre, te konkretnim mjerama pomažemo da u idućem razdoblju oni preuzmu značajan dio „energetskog kolača“ u Istri. Uz inzistiranje za pojednostavljenje procedure, uvodimo i subvencije za ugradnju solarnih izvora energije!

U planu je i izrada Strategije energetske razvoja Istarske županije koja će na temelju prognoza potrošnje i proizvodnje za buduće razdoblje, dati smjernice i način razvoja energetske sektora. Razvojni projekti energetske efikasnosti (EE) profilirati će se kroz ulaganja u programe energetske efikasnosti u zgradarstvu i rasvjeti (u objektima u vlasništvu JLS, te javnoj rasvjeti) dok će projekti obnovljivih izvora energije (OIE) biti usmjereni proizvodnji električne energije iz bio plina i plina iz odlagališta smeća (otpadni plin), malih fotonaponskih elektrana, malih hidroelektrana i vjetroparkova. Osobito ćemo nastojati unaprijediti stanje u okolišu, otvaramo se novim oblicima i izvorima čiste energije poput vjetroparka, solarnih elektrana i termocentrala na plin. Jedan od osnovnih preduvjeta za razvoj gospodarstva je učinkovito upravljanje energetikom, jer se energetika isprepliće s gotovo svim održivim razvojnim programima.

U Istri se pripremaju i brojni alternativni izvori, kao što je prerada otpadnih ulja, proizvodnja bioplina od koma maslina, iz budućeg modernog sustava odlaganja otpada, energija sunca i vjetra, što je u fazi projektiranja. Neophodna je i sveobuhvatna edukacija stanovništva o štednji energije upotrebom odgovarajućih građevinskih materijala. Cilj nam je energetiku tretirati na drukčiji način nego do sada, osmišljavati energetske politiku Istre u skladu s nastojanjem EU da se do 2020. godine zamijeni 20 posto klasičnih energenata alternativnima.

Sustavnom izgradnjom svekolike infrastrukture (razvojni centri i bioplinska postrojenja), ciljanim financijskim potporama iz proračuna općina i gradova, Istarske županije i Republike Hrvatske, te sredstvima iz EU, osigurati ćemo brži i ravnomjerniji razvoj, te stvoriti preduvjete za ulaganje i stvaranje novih održivih te "zelenih" radnih mjesta, a poticanjem proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, uporabom suvremenih tehnoloških rješenja, stvarati pretpostavke za kvalitetniji život u ruralnom prostoru.

Sustavno pomaganje nezbrinutim životinjama u našoj županiji

Danas u Istri postoji izražena svijest o potrebi za sustavnom zaštitom životinja, međutim, moramo pojačati aktivnosti koje će istinski zaštititi životinje. Zato stvaramo sustav azila za životinje u cijeloj Istri, u suradnji s gradovima i općinama te zainteresiranim udrugama i pojedincima, koji bitno pridonose kvalitetnoj realizaciji ovog projekta.

D. Kontinuirano unaprjeđivanje zdravstvenog i socijalnog standarda uz uvažavanje socijalnih potreba

- **Izgradnja nove Opće bolnice u Puli**
- **Povećanje kapaciteta institucionalne skrbi**
- **Jačanje svih programa prevencije, ranog otkrivanja i liječenja bolesti**
- **Kvalitetniji socijalni program**
- **Pomoć i programi za aktivnu treću životnu dob**
- **Posebna briga za osobe s posebnim potrebama**
- **Stalna borba protiv ovisnosti svih vrsta**

Visok društveni standard može se postići samo ako se zajednica kao cjelina svjesno opredijeli za visok stupanj zdravstvene i socijalne zaštite. Primjeren sustav zdravstvene i socijalne zaštite pružit će građanima Istre sigurnost i u najtežim trenucima. U zdravstvu je potrebno osigurati dostupnost i teritorijalnu ujednačenost usluga, prvenstveno izgradnjom nove Opće bolnice u Puli, modernizacijom postojeće mreže domova zdravlja, te primjerenim razvojem Bolnice za ortopediju i rehabilitaciju "Dr. Martin Horvat".

Zdravstvena zaštita i socijalna skrb u Istarskoj županiji nužno moraju slijediti standarde kojima težimo u ukupnom razvoju naše zajednice, a kao posebne ciljeve u mandatnom periodu 2013-2017 godine postavljamo slijedeće:

- unaprijediti prostorne uvjete i opremu za pružanje zdravstvene zaštite i socijalne skrbi stanovništvu Istarske županije
- planirati i provoditi mjere i aktivnosti usmjerene ka promociji zdravlja i socijalnog blagostanja, prevenciji i ranom otkrivanju bolesti i socijalne patologije, liječenju i rehabilitaciji bolesnika, te tretmanu, zaštiti i socijalnoj integraciji posebno ranjivih članova zajednice
- razvijati kapacitet za suradnju s drugim sektorima i razinama upravljanja.

Izgradnja nove Opće bolnice u Puli

Izgradnja i opremanje nove Opće bolnice Pula, kakvu istarski građani i bolničko osoblje predugo čekaju, predstavlja projekt čije je ostvarenje, u ovom trenutku, najpotrebnije Istri i u kojemu će Istarska županija biti aktivan sudionik. Postojeće stanje u Općoj bolnici Pula je takvo da se radi na dvije lokacije, te da je „najmlađi“ objekt izgrađen prije 35 godina. Inicijativa za izgradnju nove Bolnice pokrenuta je 2003. godine. Nova će bolnica biti situirana u dva međusobno povezana objekta, koja će se realizirati dogradnjom postojeće zgrade ginekologije u Puli. Projektom su ukupno predviđena 594 kreveta, bolnički odjeli specijalističkih djelatnosti, jedinice dijagnostičko specijalističkih djelatnosti i specijalističko konzilijarnog liječenja, zajedničke medicinske jedinice, operacijski blok s 10 dvorana, trakt s 3 rađaonice, dnevna bolnica s dvije operacijske dvorane, objedinjeni hitni bolnički prijem s operacijskom dvoranom, centralna sterilizacija i tehnički dio (kuhinja, praonica rublja, tehnički servis, energetska termički pogon, trafostanica, agregatska stanica, stanica medicinskih plinova, parkiralište, helikopterska stanica i sklonište. Očekivan početak gradnje nove Opće bolnice je ljeto 2014. godine. Projekt izgradnje nove građevine Opće bolnice Pula financira se iz kredita, a s obzirom na veličinu i kompleksnost projekta - planirana vrijednost radova je oko 600 milijuna kuna. Nakon same izgradnje potrebno je definirati način financiranja nabave i vrstu opreme, kako bi bolnica mogla biti u funkciji.

Prioritetno će se ulagati u objekte koji zbog dotrajalosti građevina i opreme, ili nedostatka kapaciteta, ne mogu na adekvatan način zadovoljiti potrebe građana, a zatim će se podizati kvaliteta postojećih objekata u smislu njihove energetske učinkovitosti, te kapaciteta za uvođenje novih usluga i djelatnosti. Planira se izgradnja, adaptacija i opremanje uvjeta za pružanje palijativne skrbi, koja se nadovezuje na uspostavljeni model mobilnog palijativnog tima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, koji bi se u budućnosti više trebao povezati sa sekundarnom zdravstvenom zaštitom.

U palijativnoj skrbi osigurat će se 20 postelja za privremeni smještaj, prostori za dnevni boravak s popratnim sadržajima (ambulante, fizikalna terapija, radno-okupacijske aktivnosti i sl.), te edukacijski centar.

Posebnu pažnju posvetit ćemo nabavi suvremene medicinske i druge opreme, koja je potrebna za pružanje zdravstvene zaštite, od dijagnostičkih aparata za rano otkrivanje bolesti do opreme i vozila za hitnu medicinsku pomoć.

Povećanje kapaciteta institucionalne skrbi

Osobe treće životne dobi danas, nažalost, spadaju u najugroženiji dio populacije. Stoga je naša zadaća da svim sredstvima i dalje stvaramo uvjete za miran i siguran život tih naših sugrađana. Zajedno s gradovima učinit ćemo sve potrebno da pripremimo gradnju novih domova za umirovljenike diljem Istre, i to u: Labinu, Pazinu i Puli, te dogradnju domova u Rovinju i Buzetu, a da se dio kapaciteta prenamijeni za oboljele od raznih tipova demencija, poput Alzheimerove bolesti. Tu vidimo veliki prostor za napredak i očekujemo postići konsenzus oko toga s resornim ministarstvom.

Cilj je da u ovom području što prije dostignemo socijalni standard na razini Europske unije. Ovi projekti, osim brige za osobe treće životne dobi, nose i 255 novih radnih mjesta u Istri.

Radi povećanja ukupnih kapaciteta za skrb o starijim i nemoćnim osobama, ali i njihove bolje prilagodbe specifičnim potrebama, domovi kojima je osnivač Istarska županija razradit će vlastite razvojne projekte, koje ćemo, sukladno mogućnostima započeti ostvarivati sredstvima iz Proračuna Istarske županije, ali i kandidirati na druge izvore financiranja, nacionalne i EU.

Osnovne smjernice razvoja domova jesu:

- (1) u Domu za starije i nemoćne osobe „D. Pergolis“ Rovinj - dogradnja novih smještajnih kapaciteta (stalni smještaj i dnevni boravak) za 50 korisnika uz postojeći objekt.
- (2) u Domu za starije i nemoćne Raša - dogradnja etaže na postojećem objektu, radi usklađivanja s propisanim minimalnim standardima, te proširenje djelatnosti dnevnog boravka.
- (3) u Domu za starije i nemoćne osobe „A. Štiglic“ Pula - dogradnja stacionara i centra za razvoj vaninstitucionalnih usluga; adaptacija prostora za cjelodnevni i stalni smještaj osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih demencija; te izgradnja novih kapaciteta za stalni smještaj, organizirano stanovanje, uz podršku i dnevni boravak.

Radi podizanja razine energetske učinkovitosti, intenzivno će se raditi na adaptacijama i rekonstrukcijama objekata u kojima djeluju zdravstvene ustanove (posebno Istarski domovi zdravlja) ali i domovi za starije i nemoćne osobe.

Jačanje svih programa prevencije, ranog otkrivanja i liječenja bolesti

Prevencija, rano otkrivanje i liječenje svih bolesti, a posebno onih koje su prepoznate kao prioritete u Istri, predstavljaju glavne aktivnosti cjelokupnog sustava zdravstva Istre. Posebnim mjerama planski ćemo rješavati prioritete utvrđene Županijskim planom za zdravlje, uz stalnu skrb za razvoj sustava zdravstva u materijalnom i kadrovskom smislu. Hitna medicinska pomoć je izuzetno značajna djelatnost za koju ćemo osigurati visoku efikasnost i stalnu prisutnost. Radi osiguravanja potrebnog standarda u hitnoj medicini, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i Istarskim domovima zdravlja, sufinancirat će se dodatni timovi i pripravnosti u hitnoj medicini.

Posebno ćemo raditi na programima za unapređenje socio-zdravstvene zaštite djece, provođenjem programa za zdravlje djece i mladih, programa podrške obitelji, te rane intervencije kod djece s rizicima. Aktivno ćemo sudjelovati u daljnjem razvoju sustava primarne razine zdravstva, misleći prije svega na obiteljsku medicinu koja čini temelj zdravstvenog sustava. Nastojat ćemo uvoditi najsuvremenije dijagnostičke metode, kako u novu bolnicu tako i u postojeću mrežu domova zdravlja. Također, izuzetno značajnu djelatnost predstavlja hitna medicinska pomoć kojoj ćemo osigurati visoku efikasnost i stalnu prisutnost. Ulagat ćemo u sustav palijativne skrbi na području županije, podrškom institucionalnom obliku skrbi (povećanjem kapaciteta pri stacionarima u Domu zdravlja u Pazinu i drugim gradovima).

Kvalitetniji socijalni program

Intenzivno ćemo raditi na našem lokalnom socijalnom planiranju, koje će uključivati suradnju lokalne samouprave sa zavodima za socijalnu skrb u Županiji, domovima socijalne skrbi, organizacijama civilnog društva i drugim subjektima. Kontinuirano ćemo izdvajati dodatna sredstva, namijenjena za podizanje kvalitete života socijalno ugroženih sugrađana. Socijalnim programom kroz razne oblike podmirivanja osnovnih životnih potreba i troškova osiguravat ćemo pomoć za djecu i mlade, pomagati osobama slabijeg imovinskog stanja i građanima starije životne dobi. Podršku u radu davat ćemo udrugama i ustanovama koje se bave zaštitom prava i osiguravanjem primjerenih oblika skrbi za najugroženije skupine. Udruge i ustanove, vidimo kao partnere u ostvarivanju našeg cilja suzbijanja socijalne isključenosti, ugroženosti i siromaštva. U cilju jačanja svijesti i senzibilizacije javnosti za potrebe suvremene obitelji, obiteljski centri provode projekte usmjerene ka podizanju kvalitete obiteljskog života, afirmaciji uspješnog i odgovornog roditeljstva, roditelja i članova njihovih obitelji, provođenje obiteljske medijacije i poslova javne ovlasti. Razvijanjem mreže podružnica obiteljskog centra i savjetovališta, pružit ćemo potporu našim obiteljima, djeci, mladeži i drugim osobama, savjetovanjem i promicanjem obiteljskih vrijednosti koje doprinose podizanju kvalitete obiteljskog života.

Pomoć i programi za aktivnu treću životnu dob

Radit ćemo na promociji aktivnog starenja. U svim istarskim gradovima poticat ćemo programe cijelo životnog učenja za starije osobe, kao što su kompjuterske radionice, učenje stranih jezika i slično. Razvijat ćemo sustav "dnevnog boravka" i "pomoći u kući" kao novih oblika skrbi za osobe treće životne dobi, te osigurati kvalitetnu uslugu dostave obroka i razvijati sve druge oblike izvaninstitucionalne skrbi i pomoći u kući starijim i nemoćnim sugrađanima.

Štitit ćemo dostojanstvo starijih osoba, posebno uvođenjem mjera za promicanje zdravlja i prevenciju bolesti, i u tu svrhu nastojat ćemo učiniti specijalističku djelatnost dostupnijom starijim osobama, sufinanciranjem dolazaka liječnika specijalista u svim domovima zdravlja.

Financijski ćemo pomagati i zaštititi osobe slabijeg imovinskog stanja, a zajedno s umirovljeničkim udrugama razvijat ćemo i financijski pomagati programe i manifestacije namijenjene osobama treće životne dobi. Radit ćemo na uklanjanju svih oblika diskriminacije, što se posebno odnosi na žene starije životne dobi. Promovirat ćemo i organizirati aktivnosti međugeneracijske solidarnosti i promicanje volonterskog rada.

Posebna briga za osobe s posebnim potrebama

Senzibilitet prema osobama s posebnim potrebama i ostalim specifičnim skupinama iskazat ćemo realizacijom namjenskih programa koji olakšavaju život ovoj skupini naših sugrađana. Zajedno s društvima i udrugama realizirat ćemo niz programa i projekata koji ne moraju nužno biti veliki, nego skup malih i konkretnih, ali efikasnih akcija, od uklanjanja barijera pa do stvaranja uvjeta za rad i aktivnosti. Prvenstveni cilj je zaštita i unaprjeđenje kvalitete života. Koordiniranim akcijama centara za socijalnu skrb i zavoda za zapošljavanje činit ćemo sve da osobama s invaliditetom omogućimo osnovno ljudsko pravo – pravo na rad. Nastavit ćemo s programom uklanjanja arhitektonskih barijera i u tom smislu senzibilizirati javnost. Budući da osobe s posebnim potrebama često ostaju na skrbi samo svojim roditeljima, bitno je sustavno i dugoročno osigurati programe koji će pratiti rad s osobama s posebnim potrebama kroz dnevne centre, radionice i druge aktivnosti.

Stalna borba protiv ovisnosti svih vrsta

Kontinuirano ćemo provoditi aktivnosti kojima je cilj osvijestiti javnost na problem ovisnosti i potaknuti društvo na aktivnu borbu protiv svih oblika ovisnosti. Kako bi se podigla svijest građana, prvenstveno mladih, o problemu ovisnosti provodit će se preventivni programi s rizičnim skupinama, zajedno s partnerima iz javnog sektora i civilnog društva. Cilj je da svi partneri rade zajedno, kako bi aktivnosti upoznavanja građana s problematikom ovisnosti dobile što veću snagu.

U osnovnim i srednjim školama diljem Istre organizirat će se edukacije učenika s ciljem upoznavanja o opasnostima i posljedicama ovisnosti. Organizirat će se info punktovi uz sudjelovanje vladinih i nevladinih udruga, tribine, te susreti članova klubova liječenih ovisnika, kontrole prodaje alkohola i duhanskih proizvoda maloljetnim osobama, te upoznavanje odgovornih osoba sa zakonskim odredbama. Nastavit ćemo s već započetim, i pokrenuti nove izvannastavne aktivnosti, s ciljem kvalitetnog provođenja slobodnog vremena (kreativne radionice, sportske aktivnosti, kulturni sadržaji). Na prevenciji ovisnosti radit će se sustavno, kroz programe za djecu i mlade, putem mjera zaštite obitelji, kroz obrazovni i zdravstveni sustav. Također, potrebno je unaprijediti preventivne programe na radnim mjestima.

E. Ulaganje u mlade, obrazovanje i znanost

- **30% više novaca za stipendije**
- **Nastavak ulaganja u sveučilišni kampus u Puli**
- **Osnovne škole - za rad u jednoj smjeni!**
- **Srednje škole za 21. stoljeće**
- **Informatizirana županijska uprava za projekte mladih**
- **Poticanje školskog sporta**

- **Izgradnja školskih sportskih dvorana**

Mladi su najvrjedniji resurs Istre i od svih investicija najvažnije je ulaganje u obrazovanje i razvoj ljudskih potencijala. Ulaganjem u mlade i znanje Istra će moći napredovati, razvijati se i dostići standard razvijenijih europskih regija. Da bi to postigli, izdvojiti ćemo više novaca za stipendije, započeti rješavanje problema višesmjenskog rada u osnovnim i srednjim školama, izgraditi studentski kampus u Puli, te nastaviti s informatizacijom Istre. Uz to, bavljenje sportom i fizičku aktivnost smatramo preduvjetima zdravlja, zbog čega ulažemo u sport s naglaskom na školski sport, te gradimo školske sportske dvorane i ostalu sportsku infrastrukturu. Zajedno s općinama i gradovima, poticat ćemo izgradnju stanova za mlade. Osmislit ćemo i realizirati više sadržaja za mlade u zimskim mjesecima.

30% više novaca za stipendije

Sustav stipendiranja prilagodit ćemo potrebama tržišta rada, ulagat ćemo u znanje te izdvojiti 30% više sredstava za stipendije, jer to je najbolja i najisplativija investicija. Sustav stipendiranja i kreditiranja unaprijedit ćemo kroz dvije kvalitativne razine stipendiranja i kreditiranja studenata. Jedna vrsta stipendija i kredita ima za cilj omogućiti što većem broju mladih studiranje, bilo u Puli ili na drugim sveučilištima. Druga vrsta stipendija i kredita omogućit će najkvalitetnijim i najuspješnijim studentima školovanje na najboljim europskim i svjetskim sveučilištima.

Mladima je danas najteže doći do prvog radnog iskustva i zato ćemo uvesti poseban program, kojim će se u naredne četiri godine zaposliti tisuću pripravnika (vježbenika) u javnom i realnom sektoru, kako bi odradili pripravnički staž i usvojili dodatna znanja, potrebna za konkurentnost u uvjetima ulaska u Europsku uniju.

Također, većina programa iz Akcijskog plana za zapošljavanje bit će okrenuta zapošljavanju mlade generacije. Posebnu pozornost pridajemo daljnjem jačanju mjera potpore mladima, koji ulaze u svijet poduzetništva, od financijske i infrastrukturne, do pomoći u obrazovanju, specijalizaciji, promociji i slično. Jednako tako, mlade ćemo angažirati u radu na europskim projektima i za poslove u europskim institucijama, u svemu što potiče mobilnost studenata i opću mobilnost na tržištu rada.

Nastavak ulaganja u sveučilišni kampus u Puli

Za razvoj Istre, za regionalnu prepoznatljivost i posebno za mlade, izuzetno je značajan razvoj i jačanje Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, kao i drugih visokoškolskih ustanova. Pulsko sveučilište treba postati centar istarskog znanja, a Istra kao "regija znanja" dugoročni cilj. Zbog toga ćemo intenzivno raditi na stvaranju uvjeta za kvalitativan rast pulskog sveučilišta te za otvaranje novih studija. Ključna pretpostavka za kvalitetan rast i razvoj pulskog sveučilišta je rast studentskog standarda. U idućim godinama, studenti u Puli dobit će svoj kampus, sa studentskim domom i svim ostalim potrebnim sadržajima, na lokaciji bivše Opće bolnice u Puli, na površini od oko 4 hektara. Kampus će biti smješten u neposrednoj blizini već postojećih zgrada sveučilišnih studija, gradskog središta i u blizini sadržaja koje nudi grad.

Osnovne škole - za rad u jednoj smjeni

Kontinuiranim ulaganjem u materijalnu i nematerijalnu imovinu, u izvannastavne aktivnosti, u stručno praćenje, usavršavanje i izobrazbu odgajatelja, nastavnika, u organizaciju i praćenje natjecanja, smotri, skupova, predstava i manifestacija, težimo stvoriti što kvalitetnije uvjete rada naših odgojno-obrazovnih ustanova. Sukladno odredbama Državnog pedagoškog standarda usmjeravamo ulaganja s ciljem rada u jednoj smjeni, što je osnovni preduvjet za dodatne izvannastavne aktivnosti.

U predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju planiramo značajna izdavanja. Provode se sljedeće mjere u predškolskom obrazovanju: izgradnja novih vrtića i uređenje postojećih, produženje radnog vremena vrtića u skladu s potrebama zaposlenih roditelja.

U segmentu osnovnog školstva krećemo s izgradnjom novih škola, dogradnjom i uređenjem postojećih škola, radi prelaska na rad u jednoj smjeni, energetsom obnovom školskih zgrada, izradom školskog informacijskog sustava, uvođenjem programa zavičajne nastave i tradicijske kulture. Također, iz proračuna dodatno financiramo rad asistenata u nastavi za pomoć učenicima s teškoćama u razvoju, financiramo prijevoz učenika osnovnih škola, te sufinanciramo prijevoz učenika srednjih škola.

Uz Buje i Pulu, u kojima se planira rekonstrukcija osnovne i gradnja nove medicinske škole, razvijaju se i projekti važni za Poreč. U planu je izgradnja nove zgrade osnovne škole i sportske dvorane na Finidi, te rekonstrukcija područne škole i izgradnja sportske dvorane u Žbandaju. Navedene objekti gradit ćemo po programu javno privatnog partnerstva.

Program gradnje četiri škole po modelu javno privatnog partnerstva rezultat je dugih pregovora i usuglašavanja, u situaciji kada smo s jedne strane bili pritisnuti neodgodivim potrebama školstva, a kada nam je s druge strane ponuđena jedinstvena mogućnost da uz veliku participaciju države, na dugi rok, modelom koji se ne smatra zaduživanjem, u kratkom vremenu realiziramo četiri škole, što je slučaj kakav ne pamtimo u novijoj povijesti.

JPP je dugoročan, ugovorni i partnerski odnos između javnog i privatnog partnera, pri čemu javni partner naručuje uslugu, a privatni partner preuzima ulogu investitora i isporučuje uslugu.

Vremenski rok programa uključuje 2 godine za pripremu i izgradnju, te 25 godina uporabe izgrađenih građevina. Za najam bi se izdvajala potrebna sredstva iz proračuna, zavisno o namjeni građevine. U cijenu godišnje naknade uključeno je, uz korištenje prostora, održavanje te zamjena istrošenih materijala i opreme. Godišnja naknada za gradnju školskih objekata podmirivala bi se s 55 % iz državnog proračuna, 35 % iz županijskog, a 10 % iz proračuna općine, odnosno grada.

JPP projekt "Istarska županija i Grad Poreč - škole" obuhvaća:

Medicinska škola Pula, Osnovna škola Mate Balote Buje, Osnovna škola Finida i Osnovna škola Poreč, Područna škola Žbandaj,

- Osnovna škola Mate Balote u Bujama – rekonstrukcija postojeće zgrade, dogradnja u zapadnom ulaznom i sjeveroistočnom dijelu, uz izgradnju potpornog zida te opremanje i uređenje okoliša;

- Medicinska škola u Puli – uklanjanje postojeće građevine, izgradnja nove građevine, te opremanje i uređenje okoliša;
- Osnovna škola Finida, Poreč – izgradnja zgrade škole i sportske dvorane, opremanje i uređenje okoliša;
- Osnovna škola Poreč, Područna škola Žbandaj – rekonstrukcija postojeće zgrade, uz dogradnju novih školskih prostora sa sportskom dvoranom te opremanje i uređenje okoliša.

Osnivač Medicinske škole Pula i Osnovne škole Mate Balota Buje je Istarska županija, a Osnovne škole Finida i Osnovne škole Poreč, Područne škole Žbandaj Grad Poreč; pa je raspored plaćanja godišnje naknade po“ principu osnivača“ utvrđen u slijedećim omjerima:

- 55 % JPP naknade financira se iz Državnog proračuna, pozicije Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta;
- 35 % JPP naknade financira se iz proračuna Županije;
- 10 % JPP naknade financira se iz proračuna gradova.

Od planiranih investicija u školstvo posebno izdvajamo planirane kapitalne investicije po osnovnim školama koje su u ingerenciji Županije: dogradnja osnovnih škola u Medulinu, Fažani, Svetvinčentu i Marčani, radi prelaska na rad u jednoj smjeni. Uz navedene škole, zajedno s općinama i gradovima definirat ćemo prioritetne škole u koje želimo svake godine ulagati kako bi naša djeca imala bolje uvjete za učenje.

Srednje škole za 21. stoljeće

Realizacija kompleksnog projekta „Pulske srednje škole“ donosi značajno višu razinu u kvaliteti uvjeta za rad srednjih škola u Puli. Ovim projektom obuhvaćena je:

- izgradnja Medicinske škole u Puli,
- izgradnja Centra novih tehnologija Vidikovac u Puli radi smještaja Tehničke škole Pula, Strukovne škole Pula i Industrijsko-obrtničke škole Pula,
- uređenje "žute škole" radi osnivanja Društvenog centra Pula za smještaj Gimnazije Pula, Glazbene škole „Ivana Matetića-Ronjgova“ Pula i Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn Pula,
- dogradnja praktikuma Stoja za potrebe Škole za turizam, ugostiteljstvo i trgovinu Pula.

Osim ovog projekta u planu je i dogradnja Gimnazije i strukovne škole „Jurja Dobrile“ u Pazinu, dogradnja Strukovne škole „Eugena Kumičića“ u Rovinju i izgradnja nove srednje škole u Umagu za potrebe preseljenja Gospodarske škole Buje, te ulaganja i u ostale srednje škole diljem Istarske županije, jer je ulaganje u znanje najbolja i najisplativija investiciju u 21.stoljeću.

Informatizirana županijska uprava za projekte mladih

Mladi su najveći resurs Istre. Kako bi potencijal i uloga mladih imali najbolje moguće pretpostavke za svoj razvoj i realizaciju, zajedno s

mladima, osmislićemo i organizirati posebnu funkciju županije za projekte i programe mladih i za mlade. Na taj način, koncentrirat ćemo znanje i operativne resurse za provođenje svih javnih politika koje su usmjerene mladima, od obrazovanja i znanosti, zapošljavanja mladih, rješavanja stambene problematike mladih do ostvarenja njihovih potreba što se tiče kulture, zabave, civilnog društva i sporta. To će biti još jedno u nizu područja gdje će Istra biti regija "ispred svoga vremena", u rangu najrazvijenijih regija u Europi. U svim istarskim sredinama, gdje postoji potreba, založit ćemo se za davanje na raspolaganje prostora mladima za rad njihovih udruga, organizaciju manifestacija, različitih kulturnih, obrazovnih, humanitarnih aktivnosti i slično.

Nastavit ćemo informatizaciju Istre, u prvom redu putem dostupnosti besplatnog bežičnog interneta. Važan korak jest i dovršetak procesa informatizacije javne uprave i uvođenja sustava "e-općina/grad/županija", koji će omogućiti veću kvalitetu i transparentnost javne usluge, posebno za mlade. Po prirodi stvari i vrsti znanja koje posjeduju, mladi su ti koji će se najviše koristiti tim novim modelom, koji u nekim sredinama već uspješno funkcionira.

Poticanje školskog sporta

Sport je sastavni dio života ljudi različite dobi, pogotovu djece i omladine. Mnogobrojni su razlozi koji govore u prilog bavljenja sportom. Fizička aktivnost prevenira prekomjernu debljinu u djetinjstvu i, naravno, u odrasloj dobi. Sport razvija samosvijest i smanjuje anksioznost i stres. Uči dijete kako pobjeđivati, ali i prihvaćati poraz, uči ga fair-play-u u igri i životu, te razvija prijateljstvo. Sport ima veliki i odgojni potencijal i odgojnu snagu. On omogućava djeci da razviju svoje humane kvalitete i promiče autentične ljudske vrijednosti, a do toga se dolazi odgojem. Bavljenje sportom neosporno utječe i na zdravlje čovjeka, posebno djece i mladih. Slijedom toga, nameće se zaključak da je od važnosti razvijati masovni, amaterski sport i što više djece i mladih uključiti u sportske aktivnosti.

Sportske aktivnosti u Županiji zastupljene su kroz 36 sportskih grana, 18.500 registriranih sportaša u 503 sportska kluba, 850 aktivnih trenera, 700 sudaca i nadzornika te oko 2.500 sportskih djelatnika.

U narednom periodu ulagat ćemo u sljedeće:

- poticati ćemo amaterizam i masovnost u sportu,
- dodatno ćemo educirati postojeći i obrazovati novi trenerski kadar,
- uvodit ćemo univerzalne i usmjerene sportske škole u osnovne škole te provoditi sustav njihovog međusobnog natjecanja,
- dodatno ćemo poticati škole za izvannastavne aktivnosti u sportu te
- stimulirati pojedinačnu i skupnu izvrsnost te nagrađivati iznimna postignuća na državnoj i međunarodnoj razini.

Izgradnja školskih sportskih dvorana

Gradimo novu sportsku infrastrukturu s naglaskom na racionalnost u gradnji, te učinkovito korištenje izgrađene infrastrukture. Poseban naglasak dajemo na izgradnju novih školskih sportskih dvorana te opremanje postojećih s ciljem dostizanja visokih standarda za provedbu nastavnih i izvannastavnih sportskih aktivnosti u školama. Potrebno je izgraditi polivalentne sportske dvorane, posebno u Pazinu, Labinu te

ulagati u bolje održavanje postojećih.

Također, u suradnji s gradovima i općinama, u planu je u Istri izgraditi jedan zatvoreni bazen, te još dva otvorena bazena, omogućiti postavljanje veslačkih staza u Lirskom kanalu i Medulinskom zaljevu te izgraditi više atletskih staza.

F. Razvoj civilnog i društva ravnopravnosti

- **Uvođenje dodatnih poticaja za zapošljavanje žena**
- **Kreiranje poticajne infrastrukture za ostvarivanje prava žena**
- **Kreiranje povoljnije i fleksibilnije socijalne infrastrukture za brigu o djeci**
- **Dosljedna primjena principa ravnopravnosti**
- **Nulta stopa tolerancije za nasilje nad ženama i djecom**
- **Unapređivanje zdravstvene skrbi za žene, posebno trudnice, roditelje i mlade majke**
- **Poticanje razvoja civilnog društva**

Snaga Istre je u poštivanju prava žena i uspostavi ravnopravnosti spolova koju ćemo temeljiti na prepoznavanju istinskih problema i potreba žena. U svim politikama i odlukama vodit ćemo računa o načelu ravnopravnosti spolova te voditi kontinuiranu brigu da podjednaku korist od predloženih mjera imaju i muškarci i žene u Istri.

Dosljedno ćemo primjenjivati princip ravnopravnosti u poduzetništvu žena i muškaraca i boriti se protiv svakog oblika radnog, poslovnog i privatnog diskriminiranja žene. Zalagat ćemo se da nitko na području Istre ne bude diskriminiran, posebno ne temeljem spola, statusa, dobi ili spolne orijentacije.

Uvođenje dodatnih poticaja za zapošljavanje žena

S ciljem ostvarivanja ekonomske samostalnosti žena prvenstveno ćemo poticati zapošljavanje i samozapošljavanje žena.

Poticat ćemo realizaciju strateških mjera kojima se promiču ljudska prava žena i rodne ravnopravnosti:

- Uvest ćemo dodatne poticaje za zapošljavanje žena, njihovo samozapošljavanje i osnaživat ćemo žensko poduzetništvo.
- Poticat ćemo mjere koje omogućuju usklađivanje privatnih i profesionalnih obveza žena kroz omogućavanje fleksibilne i dostupne brige za djecu i starije osobe, kao dadilje i njegovateljice.
- Razvijat ćemo dodatne programe obrazovanja i stipendiranja žena, prekvalifikacije temeljene na cjeloživotnom obrazovanju. Samo informirane i educirane žene mogu zauzeti proaktivnu ulogu u stvaranju poticajne klime za ostvarivanje svojih prava i mogućnosti.

Sve navedeno provodimo sukladno Akcijskom planu za provedbu mjera Nacionalne politike za ravnopravnost spolova Istarske županije. Svjesni da dio žena nema odgovarajuće kvalifikacije za poslove koji se nude na tržištu rada, te da je najveća nezaposlenost kod žena s najnižom stručnom spremom ili bez kvalifikacije, poticati ćemo cjeloživotno obrazovanje žena, a pri stipendiranju studenata, osim promišljanja o potrebnim kadrovima za razvoj Istre, rukovodit ćemo se i načelom ravnopravnosti spolova. Aplicirat ćemo programe ženskog poduzetništva na EU, poticati udruživanja (klasterizaciju) manjih kreativnih poduzetničkih inicijativa te poticati dodatnu edukaciju poduzetnica u svrhu podizanja poslovnih kompetencija.

Kreiranje poticajne infrastrukture za ostvarivanje prava žena

S obzirom na tradicionalne odnose, najveći teret održavanja obitelji pada na leđa žena (brige o djeci, starijim članovima obitelji, osobama s invaliditetom, kuhanje, pospremanje i rad izvan kuće). Na taj veliki izazov odgovorit ćemo podrškom daljnjem razvoju već uspostavljene infrastrukture i razvojem novih oblika pomoći. Razvoj socijalnih i drugih usluga temeljimo na angažiranju udruga, smislenim privatnim projektima, podrškom različitim oblicima suradnje, te novim aktivnostima kojima ćemo zadovoljiti potrebe građana Istre i povećati zaposlenost.

Pri tome ćemo posebno raditi na:

- Razvoju usluga koje će ženama roditeljima omogućiti bolje usklađivanje obiteljskog i profesionalnog života;
- Razvoju različitih institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika podrške radi skrbi o osobama starije dobi te o nemoćnim osobama;
- Poticati ćemo i sufinancirati razvoj programa i cjeloživotnog učenja za starije osobe, kako bi podigli razinu i zaštitu dostojanstva starijih osoba. Provođenjem projekta Pomoć u kući starijim osobama, razvojem dnevnih centara za osobe starije dobi, te povećanjem kapaciteta u Domovima za starije i nemoćne osobe, pružit ćemo konkretnu podršku osobama starije dobi;
- Unapređenju skrbi osobama s invaliditetom. Trajno ćemo voditi brigu da udruge osoba s invaliditetom imaju osnovne uvjete za rad i djelovanje;
- Potrebi da s gradovima organiziramo efikasniji javni prijevoz kako bi se povećala povezanost ruralnih i urbanih dijelova Istre;
- Uvođenju mjera za promicanje zdravlja i prevenciju bolesti;
- Razvoju kulture poštivanja ljudskih prava te uklanjanju svih oblika diskriminacije temeljem bilo koje osnove;
- Promicanju volonterskog rada.

Kreiranje povoljne i fleksibilnije socijalne infrastrukture za brigu o djeci

Osnovna uloga i cilj predškolskog odgoja jest da stvori čvrst temelj za daljnji cjeloživotni razvoj, osobnosti djeteta i kvaliteti njegovog života. Kako bi stvorili preduvjete za njihov razvoj moramo osigurati uvjete za zadovoljavanje dječjih potreba i prava.

S obzirom da su roditelji najvažnija karika u odgoju djeteta, zalagat ćemo se, u skladu sa zakonom i dječjim pravima, za radno vrijeme vrtića usklađeno s potrebama djece i zaposlenih roditelja; organizaciju cjelodnevnog rada u vrtiću; organizaciju poslijepodnevnog programa; organizaciju rada subotom ujutro; te za osiguravanje demokratskog odgoja i pristupa djeci. Zajedno s općinama i gradovima radit ćemo na tome da izgradimo potrebnu infrastrukturu za obrazovanje djece s radom u jednoj smjeni. Predložiti ćemo uvođenje olakšice za poslodavce koji

otvaraju predškolske ustanove, korporativne jaslice i vrtiće, za djecu svojih radnika.

Dosljedna primjena principa ravnopravnosti

Dosljedno ćemo primjenjivati princip ravnopravnosti u poduzetništvu žena i muškaraca i boriti se protiv svakog oblika radnog, poslovnog i privatnog diskriminiranja žene. Jednako ćemo vrednovati istu razinu i stupanj obrazovanja žena i muškaraca. Vodit ćemo računa da kod imenovanja članova i članica nadzornih odbora, upravnih tijela, poduzeća s javnim ovlastima i ustanova primjenjujemo princip ravnopravnosti spolova.

Dodatno osnažujemo, materijalno i kadrovski, Povjerenstvo za ravnopravnost spolova, kako županijsko tako i gradska povjerenstva.

Na prijedlog povjerenstva predlagat ćemo nove programe s ciljem promocije ravnopravnosti spolova i kreiranja konkretnih projekata.

Mi ćemo i dalje učiniti sve da svojim aktivnostima i djelovanjem pravne države spriječimo svaki oblik diskriminacije na području Istre, posebno ne temeljem spola, statusa, dobi ili spolne orijentacije. Podržavat ćemo sportske i kulturne organizacije s ciljem ravnopravnog sudjelovanja dječaka i djevojčica u sportskim i kulturnim aktivnostima. U tom smislu podržavati ćemo rad vijeća, klubova i udruga nacionalnih manjina sa željom da svoj rad, kulturu, gastronomiju i običaje prezentiraju zajednici u kojoj djeluju.

Nulta stopa tolerancije za nasilje nad ženama i djecom!

Svojim svakodnevnim aktivnostima promovirat ćemo nenasilje u rješavanju sukoba i sporenja, te promovirati nultu stopu tolerancije za svaki oblik nasilja, kako psihičkog tako i fizičkog. Nastavit ćemo s podrškom radu udruge „Sigurna kuća Istre“, koja pruža pravnu i psihosocijalnu podršku, te pruža uslugu privremenog smještaja ženama i njihovoj djeci – žrtvama obiteljskog nasilja. Radi stalnog senzibiliziranja javnosti o problemima nasilja nad ženama podržat ćemo aktivnosti Povjerenstva za ravnopravnost spolova Istarske županije kao i udruga koje promiču ravnopravne odnose žena i muškarca, te borbu protiv svakog oblika nasilja nad ženama.

Zalagat ćemo se i težiti uspostaviti trajne i sustavne financijske potpore udrugama koje se bave pružanjem podrške i zaštite žrtvama nasilja u obitelji. Pratit ćemo i procjenjivati potrebe u zajednici kako bi što kvalitetnije mogli pomoći ženama i djeci žrtvama obiteljskog nasilja. Senzibilizirat ćemo javnost za problematiku nasilja u obitelji i obilježavati Međunarodni i Nacionalni dan protiv nasilja nad ženama, Međunarodni dan žena, Međunarodni dan ljudskih prava i slične manifestacije.

Radit ćemo na unaprjeđivanju zdravstvene skrbi za žene, posebno roditelje i mlade majke

Prevenција, rano otkrivanje i liječenje svih bolesti, a posebno onih koje su prepoznate kao prioritete u Istri, predstavljaju glavne aktivnosti cjelokupnog sustava zdravstva Istre. Sustavno i planski ćemo rješavati prioritete utvrđene Županijskim planom za zdravlje uz stalnu skrb za razvoj sustava zdravstva. Naglašavamo potrebu unapređenja socio-zdravstvene zaštite djece, provođenjem programa za zdravlje djece i mladih, te programa podrške obitelji. Radit ćemo na unapređenju zdravstvenih i socijalnih usluga namijenjenih ženama, od redovitih liječničkih pregleda specifičnih za žene (mamografija i slično) do unapređenja zdravstvene skrbi i podrške za trudnice, roditelje i mlade majke.

Jačanjem svijesti i senzibilizacije javnosti o potrebama suvremene obitelji, obiteljski centri provodit će projekte koji podižu kvalitetu obiteljskog

života, te afirmiraju uspješno i odgovorno roditeljstvo. Razvijanjem mreže podružnica obiteljskih centara i savjetovališta pružit ćemo potporu našim obiteljima, djeci, mladeži i drugim osobama savjetovanjem i promicanjem obiteljskih vrijednosti koje doprinose podizanju kvalitete obiteljskog života. Ulagat ćemo u sustav palijativne skrbi na području županije kroz podršku institucionalnom obliku skrbi.

Poticanje razvoja civilnog društva

Razvoj modela partnerstva i suradnje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s civilnim društvom uz konkretnu podršku programima i projektima značajnim za razvoj lokalne zajednice, osnovne su smjernice za koje ćemo se zalagati.

Naša je uloga da stvorimo što kvalitetnije uvjete za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnog društva, u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja, sudjeluju u stvaranju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve.

S tim ciljem donijet ćemo u partnerstvu sa svim dionicima društva Županijsku strategiju za poticanje razvoja civilnog društva. Provodimo mjere koje se odnose na stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva: poboljšavamo djelotvornost postojećih i stvaramo nove institucionalne oblike i modele potpore razvoju civilnog društva; osiguravamo transparentan i učinkovit sustav financiranja iz javnih izvora projekata koje provode organizacije civilnog društva, potičemo umrežavanje organizacija civilnog društva; izrađujemo godišnje planove i kalendare raspisivanja javnih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava; sustavno educiramo službenike na svim razinama o standardima dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnog društva i podižemo razinu svijesti o važnosti i vrijednosti uloga organizacija civilnog društva.

Razvoj civilnog društva je trajna zadaća očuvanja i razvoja civilizacijskih dosega u Istri, posebno razvojem institucionalnih mehanizama za suradnju i koordinaciju između tijela regionalne i lokalne samouprave i civilnog društva. Cilj je razvijeno civilno društvo, razvijenih i vrlo angažiranih udruga, klubova i društava, što je dobra pretpostavka za jačanje participativnog pristupa razvoju.

G. Prepoznatljivost istarske kulture uz očuvanje istarskog identiteta

- **Kulturom za zapošljavanje**
- **Produkcijom za zanimljivu kulturnu zimu**
- **Povezivanjem za snažniju kulturu**
- **Kvalitetnijom komunikacijom za kvalitetniju kulturu**
- **Očuvanjem kulturne baštine do jačanja istarskog zavičajnog identiteta**
- **Novim projektima do jačanja istarskog zavičajnog identiteta**
- **Projekt zavičajne nastave uvesti u vrtiće i škole**

Znatna i sačuvana kulturna baština, kao i ljudski, stvaralački i obrazovni, resursi u području kulture predstavljaju potencijal koji pridonosi očuvanju i njegovanju istarskog identiteta i jačanju njegove prepoznatljivosti. Proučavanje i očuvanje, te posebno propitkivanje i osuvremenjivanje naših tradicija, temelj su suvremene i prepoznatljive kulture. Istarska županija – Regione Istriana prepoznata je po svojoj multikulturalnosti, koja je temeljena na prožimanju tradicije i suvremenosti što čini osnovu zavičajnog identiteta. To je ujedno i značajni potencijal za daljnji razvoj turizma, te zapošljavanja.

Kulturom za zapošljavanje

Razvojni smjer istarske kulture definiran je u Istarskoj kulturnoj strategiji, dokumentu kojim osmišljavamo i provodimo njezine projekte i programe. S obzirom na objektivna ograničenja proračuna javnog sektora okrećemo se sredstvima iz europskih fondova, fondacija i sponzora, gospodarstva a sve u cilju podizanja kulturne razine, jačanja zavičajnosti i regionalnog identiteta. Usprkos nezahvalnim vremenima uzimamo obvezu da sredstva za kulturu neće biti manja od dosadašnjih, tj. 4% proračuna Istarske županije – Regione Istriana. Suradnjom i dogovorom s ustanovama, udrugama i pojedincima, koji se bave kulturom, identificirat će se bitni projekti i programi za koje će se pronaći sredstva iz raznih izvora, te će doći do novog zapošljavanja, jačanja zavičajnog identiteta i stvaranja kvalitetnijeg životnog okruženja.

Nastavkom demokratizacije odlučivanja u kulturi, putem javnih natječaja i kulturnih vijeća, putem Sabora kulture, te odabirom najkvalitetnijih projekata i nalaženjem sredstava za njihovu realizaciju, a time i otvaranjem radnih mjesta u kulturnoj djelatnosti, ostvarit ćemo temeljni cilj „kulturom protiv nezaposlenosti“.

Nova zapošljavanja u kulturi prvenstveno će se ostvarivati suradnjom s jedinicama lokalne samouprave i ministarstvima kulture, turizma i regionalnog razvoja, kako bi realizirali projekte financirane prvenstveno iz fondova Europske unije.

Neki od značajnijih projekata koje planiramo započeti sa realizacijom sredstvima fondova Europske unije u narednom mandatu jesu: Kulturing, Podzemni grad, Muzej glagoljice, obnova Grožnjana, kao svjetskog središta Hrvatske glazbene mladeži, Produkcijски umjetnički centar, Kuća tradicijskih obrta, Hera, Ex.Po.Aus, Revitas, Europski grad kulture.

Produkcijom za zanimljivu kulturnu zimu

Iako je Istra već prepoznata kao regija kulture, želimo još više sadržaja, više produkcija, više događanja u našoj Istri, posebno izvan ljetne turističke sezone. Za realizaciju tog cilja uvodimo jaču koordinaciju s gradovima i općinama, te turističkim zajednicama. Uz dodatno jačanje postojećih, razvijamo nove produkcije i manifestacije, kako nacionalnog tako i prekograničnog značaja, jer sve to pridonosi dodatnoj prepoznatljivosti i promociji Istre.

Jedan od izazova u idućem mandatu bit će rad na puno većoj dostupnosti kulturnih sadržaja izvan ljetnih mjeseci za mlade. Jedno od mogućih rješenja koje predlažu upravo mladi je stvaranje zabavnih zona, koje će biti locirane na način da neće smetati postojećim naseljima i turističkim

kapacitetima, te organizacija zimske kulturne sezone.

Povezivanjem za snažniju kulturu

Naš regionalni identitet i regionalna prepoznatljivost postaju važniji nego ikad ulaskom u Europsku uniju, te predstavljaju ključ našeg uspjeha u europskoj obitelji.

Njegovanje istarskog identiteta i njegove prepoznatljivosti podrazumijeva i poticanje kulturnih i obrazovnih aktivnosti, raznolikih segmenata kulturnog života, te poticanje unutar istarske, međuregionalne i međunarodne kulturne i obrazovne suradnje. Svakako, u tom segmentu značaj dajemo na suradnju temeljenu na odnosima između regija, koje služe kao osnova za kulturnu suradnju i provedbu raznolikih kulturnih projekata, u skladu s istarskim razvojnim prioritetima.

Povezivanjem ustanova i udruga po uzoru na Koordinaciju istarskih muzeja – KIM, stvaramo preduvjete za projekte koji će svojom kvalitetom tražiti i dobivati sredstva iz fondova Europske unije. Osigurati ćemo stručnjake koji će biti na raspolaganju, kao javni servis, ustanovama, udrugama i pojedincima i koji će omogućiti efikasno i kvalitetno kandidiranje na europske fondove.

Kvalitetnijom komunikacijom za kvalitetniju kulturu

Korištenjem suvremenih medija povezat ćemo se i dnevno komunicirati s umjetnicima, kulturnim djelatnicima i publikom, kako bi bili upoznati s njihovim zahtjevima, interesima, razmišljanjima i prijedlozima, te kako bismo prepoznali, podržali i promovirali projekte koji su kvalitetni i zanimljivi kulturnoj publici.

Podržavati ćemo medije (novine, tv, radio...) koji donose kritičke informacije o događanjima u kulturi, a posebno ćemo ojačati i pomagati razvoj suvremenih informacijskih servisa kako bi točna, kvalitetna i pravovremena informacija bila dostupna zainteresiranima za kulturna događanja, projekte, stipendije, europske fondove...

Pri Istarskoj kulturnoj agenciji – IKA bit(i) će otvorena web stranica, na kojoj će biti dostupne točne i precizne informacije i kojom će biti omogućena višesmjerna komunikacija javne uprave i korisnika naših usluga.

Očuvanjem kulturne baštine do jačanja istarskog zavičajnog identiteta

Očuvanje kulturne baštine u direktnoj je funkciji očuvanja istarskog identiteta, pri čemu je posebno značajan nastavak realizacije započetih projekata obnove materijalne i nematerijalne baštine i jačanje institucija koje prepoznaju i promiču istarski identitet.

Nastavit(i) ćemo s organizacijom značajnih događanja (izložbi, obilježavanja obljetnica, znanstvenih skupova...), kako bismo promovirali zavičajni identitet u Istri, regiji i Europi, u suradnji i uz podršku turističkih organizacija koje prepoznaju interes gostiju za izvornim, originalnim i kvalitetnim kulturno - turističkim proizvodom.

Zbog brojnosti i vrijednosti spomenika kultura u Istri, izradit ćemo studiju o potrebi i održivosti Zavoda za zaštitu spomenika Istarske županije – Regione Istriana, te započeti s pripremama za njegov rad.

Novim projektima do jačanja istarskog zavičajnog identiteta

Pokrenuti ćemo, u suradnji sa Sveučilištem Jurja Dobrile, realizaciju projekta Rječnik istarskih dijalekata s ciljem zaštite i očuvanja istarskih dijalekata te, u suradnji sa Čakavskim saborom, obnoviti ediciju Istra kroz stoljeća, što će biti i stručni temelj za uvođenje Zavičajne nastave u osnovne i srednje škole Istarske – županije – Regione Istriana.

Za ovaj dugoročni projekt, angažirat ćemo stručnjake s ciljem da istraže mogućnosti kodifikacije istarskih dijalekata, kao i izrade Rječnika istarskih dijalekata. Za očuvanje istarskih dijalekata značajno je njihovo promicanje u javnoj upotrebi i medijima putem emisija i medijskih priloga na dijalektima.

Obnovom edicije Istra kroz stoljeća, urednički tim valorizirati će vrhunsku intelektualnu baštinu na hrvatskom i talijanskom jeziku, kao i na dijalektima te promovirati autore iz prošlosti i sadašnjosti Istre ili koji pišu o Istri i čije je stvaralaštvo od kapitalne vrijednosti za istarsku kulturu.

Projekt zavičajne nastave uvesti u vrtiće i škole

Razvoj multikulturalnosti ostaje jedan od naših prioriteta, a provodit će se unapređenjem rada institucija i udruga nacionalnih zajednica, kako bismo očuvanjem vlastitog identiteta pridonijeli gradnji istarskog zavičajnog identiteta.

Tijekom narednog četverogodišnjeg razdoblja izradit ćemo planove i programe, osigurati preduvjete i sredstva, te uvesti zavičajnu nastavu i tradicijsku kulturu u vrtiće, osnovne i srednje škole.

Zavičajna nastava bit će jedan od ključnih mehanizama u boljem poznavanju Istre, njezine povijesti, tradicije i kulture, te u očuvanju i zaštiti istarskog identiteta. Osnovni cilj je, učeći o prošlosti, nematerijalnoj i materijalnoj kulturi, jačati zavičajni identitet dodatno ne opterećujući učenike. Uvođenjem zavičajne nastave nastaviti ćemo njegovati najveće vrijednosti istarskog zavičajnog identiteta tj. toleranciju, otvorenost i radišnost.

- *opisuju aktivnosti koje će se koristiti za postizanje ciljeva i zadovoljavanje uočenih potreba, rješavanje problema i, općenito, unapređenje područja*
- *u strategiji bi se trebali odražavati prioriteti*
- *trebale bi biti uključene inicijative za suradnju s drugim županijama, partnerima*
- *naglasiti glavne promjene u programima i servisima u odnosu na prethodno razdoblje*
- *negovati timski rad*

